

«ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΛΗΜΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΚΡΑΜΠΛ»

Μελέτη – παρουσίαση – πρόταση αποδοχής και ένταξης στα επίσημα βοηθήματα του ελληνικού αγωνιστικού σκραμπλ

Υποβάλλεται στις Γενικές Συνελεύσεις των Ομίλων Σκραμπλ

Επιμέλεια: Μάκης Παπασταυρίδης

Δεκέμβριος 2023

Φίλες, φίλοι τού ΔΣ τής Πανελλήνιας Ένωσης Σκραμπλ

Με την παρούσα επιστολή:

Αφ' ενός καταθέτω το προϊόν πολυετούς ενασχόλησής μου με λέξεις που σήμερα δεν είναι αποδεκτές. Αφ' ετέρου υποβάλλω την πρόταση, ο κατάλογος αυτός, στον οποίο έχω δώσει τον τίτλο ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΛΗΜΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΚΡΑΜΠΛ (ΣΛΣ), να ενταχθεί σε πρώτη φάση στα αποδεκτά βοηθήματα τού σκραμπλ και σε δεύτερη φάση να αρχίσει να χρησιμοποιείται από την επόμενη αγωνιστική περίοδο υπό τον όρο ότι θα έχει ολοκληρωθεί εγκαίρως η ανάπτυξη των κλιτικών τύπων των λημμάτων τού ΣΛΣ.

Με εκτίμηση
Μάκης Παπασταυρίδης

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η γνώση λέξεων αποτελεί, και καλώς αποτελεί, σημαντικό εφόδιο για κάθε παίκτη τού σκραμπλ. Σε καμμία περίπτωση δεν στέκει η γνώση λέξεων να γυρίζει μπούμερανγκ σε εκείνους που τις γνωρίζουν.

Μερικές φορές όμως, δυστυχώς, συμβαίνει ένας παίκτης να γνωρίζει κάποια λέξη και αυτή να μην περιέχεται στα λεξικά που χρησιμοποιούμε. Αυτό μπορεί να συμβεί είτε από παράλειψη τού λεξικογράφου είτε από συνειδητή επιλογή τού ιδίου ή τού εκδότη τού λεξικού, καθώς κάποιες επουσιώδεις κατά την κρίση τους λέξεις μπορεί να απορρίπτονται μόνο και μόνο για να μην επιβαρύνουν το κόστος τού έντυπου λεξικού. Οι παίκτες του σκραμπλ που έχουν γευθεί την πίκρα τής ακύρωσης τέτοιων λέξεων δεν είναι λίγοι.

Σε κανένα μας ωστόσο δεν πρέπει να διαφεύγει ότι τα λεξικά δεν γράφτηκαν για το σκραμπλ. Εάν είχαν γραφτεί κατά παραγγελία μας για το σκραμπλ, σίγουρα θα ήταν διαφορετικά. Θα έδιναν, αναγκαστικά, πρωταρχική σημασία στο να μην υπάρχουν κενά ή ανομοιομορφίες. Από τη στιγμή όμως που τα λεξικά είναι αυτά που είναι χωρίς να έχουμε ερωτηθεί, το βάρος τής συμπλήρωσης των κενών τους πέφτει σε εμάς.

Με την εισαγωγή τού χρηστικού λεξικού τής Ακαδημίας Αθηνών (ΧΛΑΑ) οι ελλείψεις λέξεων μειώθηκαν, πλην όμως δεν έπαψαν να υπάρχουν. Πλήρη εξάλειψη τού φαινομένου είναι, βέβαια, ουτοπικό να ζητάμε. Το να επιδιώκουμε όμως διαρκή περιορισμό του και ρεαλιστικό είναι, και υποχρέωσή μας απέναντι στο παιχνίδι και τους παίκτες του.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Ας πάρουμε όμως μία μικρή γεύση από μη αποδεκτές λέξεις για να καταλάβουμε για τι ακριβώς μιλάμε.

Έχω δει να ακυρώνεται η λέξη **αγχόλυση** = καταστολή τού άγχους.

Έχω δει να ακυρώνεται η λέξη **νεποτικός** = οικογενειοκρατικός.

Έχω δει να ακυρώνεται η λέξη **ξετρίβω** = ξεθαρρεύω με κάτι εξασκώντας το.

Έχω δει να ακυρώνεται η λέξη **φραχτό** (φραχτό πουλόβερ, φραχτός γιακάς)

Είναι αποδεκτοί πολλοί μαθηματικοί όροι (**λογάριθμος**, **ορθόκентρο**, **ημίτονο** κτλ) και δεν είναι κάποιοι άλλοι, όπως πχ **υπόρριζο**, **ανάδελτα**.

Είναι αποδεκτοί πολλοί σκακιστικοί όροι (σαχ, ρουά, ροκέ κτλ), όχι όμως κάποιοι άλλοι (βαριάντα, μαζέτας).

Είναι δεκτό το πέναλτι, όχι όμως το φρίκι.

Είναι αποδεκτή η προβατίλα και η κοτοπουλίλα, όχι όμως η αρνίλα.

Είναι αποδεκτή η ποτηροθήκη, όχι όμως η αρτοθήκη.

Είναι αποδεκτό το κύκλοτρο (συσκευή ατομικής φυσικής), όχι όμως το βήτατρο (εντελώς παρεμφερής συσκευή).

Είναι αποδεκτή η πορδίτσα, όχι όμως η βρομίτσα.

Είναι αποδεκτός ο επίχρυσος, όχι όμως ο επίχαλκος.

Είναι αποδεκτό το βαρκάκι και το καϊκάκι, όχι όμως το κοτεράκι.

Είναι αποδεκτή η μπέκρω, όχι όμως η ιδίας δομής λέξη μπατίρω.

Είναι δεκτό το υποκοριστικό τής συνταγής (συνταγούλα), όχι όμως τής πληγής (πληγουάλα).

Είναι δεκτή η λετσαρία και η μπαναλαρία, όχι όμως η μορταρία και η ροκαρία.

Είναι δεκτός ο καυλιάρης, όχι όμως ο επιδειξίας ερασιτέχνης ραλίστας, ο αποκαλούμενος ραλιάρης.

Είναι δεκτό το φιλάρισμα μαλλιών, όχι όμως και το αντίστοιχο ρήμα (φιλάρω).

Είναι δεκτός ο παπισμός, όχι όμως ο σπαδός του (παπιστής)!

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Το θέμα είχε απασχολήσει από παλιά τους παίκτες τού σκραμπλ, αλλά πάντα περιοριζόταν στις κατ' ιδίαν συζητήσεις.

Η πρώτη οργανωμένη κίνηση έγινε τον Μάιο του 2018, όταν συνέστησα στο facebook την ομάδα με τίτλο "Προσθήκες Λέξεων Σκραμπλ". Πάρα πολλά μέλη τής κοινότητας εντάχθηκαν ενεργά στην ομάδα προσφέροντας τον λεκτικό οβολό τους και τα ευχαριστώ θερμά για αυτό.

Η παρουσία τής Μαριάννας Κατσογιάννου έδινε κύρος στην ομάδα και αποτελούσε εγγύηση σοβαρότητας. Διακριτικά αλλά ουσιαστικά η Μαριάννα στήριξε το εγχείρημα και τής είμαι ευγνώμων για αυτό.

Από πλευράς μου, όπου συναντούσα ενδιαφέρουσα λέξη, έλεγα εάν είναι σκραμπλικά αποδεκτή και, αν δεν ήταν, τη σημειώνα. Οι πηγές μου ήταν πολλές και διάφορες. Αντλούσα τις λέξεις χωρίς καλά καλά να το επιδιώκω. Απλώς караδοκούσα. Θυμάμαι ότι διάβαζα την υπόθεση μιας ταινίας όπου αναφερόταν η λέξη υποπλοκή. Δεν ήταν αποδεκτή σε μάς. Κατεγράφη! Σε πολυκατάστημα είδα τη λέξη λαβέτα (=μικρό πετσετάκι). Την κατέγραψα. Ως έφορος σε παιχνίδι σκραμπλ ακύρωσα, αναγκαστικά, τη λέξη αήθεια (= έλλειψη ήθους). Στο κάδο συλλογής λέξεων κι αυτή για τα περαιτέρω.

Σε παιχνίδια αναγραμματισμών οι εμπνεύσεις των παικτών ήταν πραγματικά απίθανες! Ένα σωρό λέξεις καταγραφήκανε από τέτοια παιχνίδια (αποκέρι, αρέλιαστος, γυαλώνω, δυσυπνία, λιμανίσιο, κυανίζω, ουτίστας, πυρεστία, ραλιάρης, κ.ά.).

Τέλος το λεξικό τής neurolingo με οδήγησε σε αρκετά ακόμα λήμματα, αλλά το κυριότερο είναι ότι με οδήγησε στις αρχές τού 2019 σε μία πολύ σημαντική γνωριμία. Τη γνωριμία με την καθηγήτρια γλωσσολογίας τού Πανεπιστημίου Πατρών, την κ. Άννα Ιορδανίδου, με πλούσιο λεξικογραφικό έργο.

Η συμβολή της ήταν καθοριστική, καθώς η συγκέντρωση λέξεων από όλες τις παραπάνω πηγές δεν ήταν από μόνη της αρκετή για μία ουσιώδη συνέχεια. Και τούτο διότι η εγκυρότητα οποιασδήποτε λέξης τής λίστας μπορούσε κάλλιστα να αμφισβητηθεί. Χρειάζοταν λοιπόν ένα τεκμήριο εγκυρότητας που να έχει υποδειχθεί από έγκριτο πρόσωπο. Τις βασικές προδιαγραφές ενός τέτοιου τεκμηρίου μού τις έδωσε η κ. Ιορδανίδου, τονίζοντάς μου τη σημασία τής διαφάνειας. Στη συνέχεια μέσα από συζητήσεις που είχαμε προέκυψε το κριτήριο, με βάση το οποίο ελέγχθηκαν (και εξακολουθούν να ελέγχονται) όλες οι

λέξεις τής λίστας των υποψηφίων λέξεων πριν περάσουν στη λίστα εκείνων που εγκρίνονται προς παρουσίαση στην κοινότητα τού σκραμπλ.

ΤΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΓΚΡΙΣΕΩΣ ΛΕΞΕΩΝ

Το κριτήριο (επικυρωμένο από την κ. Ιορδανίδου) είναι το εξής:

***Ένα λήμμα εγκρίνεται** εάν υπάρχουν 10 τουλάχιστον διαφορετικές εμφανίσεις του (με οποιονδήποτε από τους κλιτικούς τύπους του) σε νεοελληνικά διαδικτυακά κείμενα και υπό τον όρο ότι οι φράσεις που το περιέχουν αναδεικνύουν με σαφήνεια τη σημασία αυτού του λήμματος.*

Τυχόν αναδημοσίευση του ιδίου κειμένου δεν επαναπροσμετράται.

Επίσης δεν προσμετρώνται:

α) καταγραφές σε διαδικτυακά λεξικά, μονόγλωσσα ή δίγλωσσα.

β) καταγραφές σε κείμενα γραμμένα στην καθαρεύουσα.

Απορρίπτονται, χωρίς να εξεταστεί εάν πληρούν το κριτήριο των 10 εμφανίσεων, όσες λέξεις συνιστούν ειρωνική/παιγνιώδη χρήση τής γλώσσας ή αποτελούν ευκαιριακούς σχηματισμούς (όπως

λ.χ. γλώσσεψα την μπέρδα μου).

ΟΙ ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Η πρώτη μου απόπειρα να ελέγξω την ευρύτερη αξιοπιστία τού αποτελέσματος τής συλλογής έγινε μέσω τού Κέντρου Λεξικολογίας Μπαμπινιώτη, όταν γύρω στην άνοιξη τού 2019 έστειλα 55 λέξεις από τη λίστα προς αξιολόγηση. Η συνέχεια ήταν εντυπωσιακή. Μετά από μισό χρόνο τυπώθηκε η Ε΄ έκδοση τού ΛΝΕΓ και περιελάμβανε τις 54 από αυτές!

Πριν εισαχθούν ως αποδεκτά βοηθήματα το Χρηστικό Λεξικό Ακαδημίας Αθηνών (ΧΛΑΑ) και η Ε΄ έκδοση Μπαμπινιώτη, είχα συγκεντρώσει γύρω στις 1800 λέξεις που πληρούσαν το κριτήριο εγκυρότητας, καθώς και άλλες 350 περίπου λέξεις που είχαν απορριφθεί επειδή δεν το πληρούσαν. Το ΧΛΑΑ κάλυψε περίπου 500 από τις 1800 λέξεις και η Ε΄ έκδοση ΛΝΕΓ άλλες 120 περίπου.

Υπήρχαν λοιπόν αρκετές ακόμα λέξεις στη (διαρκώς εμπλουτιζόμενη) λίστα, οι οποίες μπορούσαν να χτυπήσουν την πόρτα της σκραμπλικής αποδοχής. Οι συγκυρίες όμως δεν ευνοούσαν ένα τέτοιο βήμα.

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΦΑΣΗ

Σήμερα τα πράγματα είναι διαφορετικά. Η διαφαινόμενη επιστροφή στην ομαλότητα και την υγιή συμπίεση όλων των ομίλων με ενέπνευσε να ξαναασχοληθώ, να ανασύρω τη λίστα, να την ξαναμελετήσω, να την απαλλάξω από τους ιδιαιτέρως εξειδικευμένους επιστημονικούς όρους (σχετικώς άγνωστα ορुकτά, σχετικώς άγνωστες πρωτεΐνες, κτλ) και να έχω τη χαρά να την παρουσιάσω με τον τίτλο **ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΛΗΜΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΚΡΑΜΠΛ (ΣΛΣ)**, υποβάλλοντας παράλληλα την πρόταση, το ΣΛΣ να γίνει αποδεκτό βοήθημα τής Πανελλήνιας Κοινότητας και να ενθαρρυνθούν κατ' αυτόν τον τρόπο όσοι εντοπίζουν ελλείψεις λέξεων, ώστε αυτές να συγκεντρώνονται προς περαιτέρω διερεύνηση και ενδεχόμενη ένταξη στις μελλοντικές αποδεκτές.

ΓΡΑΜΜΑ Α (110 λήμματα)

αγγελικός-ή-ό = αυτός που ανήκει ή αναφέρεται σε αγέλη (αγγελική συμπεριφορά, αγγελικές εξορμήσεις, αγγελικό ζώο)

αγήτευτος-η-ο = αυτός που δεν έχει γητευτεί ή που δεν μπορούν να τον γητέψουν (αγήτευτη αμαρτία, ψυχή, αγήτευτα αγρίμια, σκιρτήματα)

αγιόνερο = αγιασμένο νερό, όπως το νάμα

αγνύθα = υφαντικό βαράκι στην αρχαιότητα, εξάρτημα των αργαλειών

αγνωμία = έλλειψη γνώμης ή βούλησης, αναποφασιστικότητα, δισταγμός

αγόμενος-η-ο = αυτός που άγεται (οδηγείται) κάπου, οδηγούμενος (ως πρόβατο αγόμενο προς σφαγή)

αγχόλυση = η καταστολή του άγχους (φαρμακευτικά ή με άλλο τρόπο)

αγχωδώς = υπό το καθεστώς άγχους (προσπαθεί αγχωδώς να διακριθεί, διεκδικεί αγχωδώς ρόλο)

αδάσωτος-η-ο = για τόπο που δεν είναι καλυμμένος με δάσος (αδάσωτη πλαγιά βουνού, σε αντιδιαστολή προς τη δασωμένη)

αδένωση = διαταραχή της αρχιτεκτονικής των λοβίων τού μαστικού αδένου που παράγουν το γάλα

αδιάδοχος-η-ο = αυτός που δεν έχει διαδόχους (κυρ. εκκλ. αδιάδοχη βασιλεία τού Θεού)

αδρανώς = παθητικά, χωρίς κάποια δραστηριότητα (αντιστέκομαι αδρανώς, περνά αδρανώς το χρόνο του, αντιμετωπίζει αδρανώς την κατάσταση)

αείζωος-η-ο = 1. άφθαρτος, διαρκής (αείζωη ελληνική γλώσσα, αείζωα ιδανικά), 2. (φυτολ.) αειθαλής (αμάραντος ο αείζωος)

αεριστής = συσκευή αερισμού, aerator, (αεριστής κρασιού, γκαζόν, τέντας, μαλλιών, ηλιακής ενέργειας, υποβρύχιοι αεριστές, αεριστές εδάφους)

αεροβίως = υπό την παρουσία αέρος (βακτήρια που αναπτύσσονται αεροβίως, τα δείγματα καλλιεργήθηκαν αεροβίως, παραγωγή ενέργειας αεροβίως)

αεροειδής-ές = ο έχων το χρώμα ή κάποια από τις ιδιότητες του αέρα (αεροειδή δηλητήρια, αεροειδής ύλη)

αερόφυτο = (φυτολ.) φυτό που αναπτύσσεται χωρίς ρίζες στο έδαφος, αλλά αγκιστρωμένο πάνω σε δέντρα ή βράχια

αήθεια = η έλλειψη ήθους (πολιτική αήθεια), πράξη χαρακτηριζόμενη από έλλειψη ήθους (βάλτε τέρμα σε αυτές τις αήθειες)

αήθως = με αήθη τρόπο (τον πολεμούν αήθως, διασύρονται και προσβάλλονται αήθως προσωπικότητες του χώρου)

αθεϊκός-ή-ό = αυτός που δεν λαμβάνει υπ' όψιν του την ύπαρξη Θεού (αθεϊκός προσανατολισμός, υλισμός, μεσαίωνας, αθεϊκή κοινωνία)

αθεμίτως = με αθέμιτο τρόπο (οι αθεμίτως ανταγωνιζόμενοι, τα αθεμίτως αποκτηθέντα αγαθά)

αθληταράς = εμφατικά ο αθλητής υψηλής κλάσης, αλλά και σκωπτικά για κάποιον που παριστάνει τον αθλητή (καλώς τον αθληταρά)

αθωοφανής-ές = περιγράφει άτομο (ή χαρακτηριστικό ατόμου) που δείχνει αθώο χωρίς να είναι (αθωοφανής απατεώνας, αθωοφανές βλέμμα, αθωοφανείς μεθοδεύσεις)

αθωωτής = αυτός που αθώνει κάποιο άτομο με τη μαρτυρία του ή με τη στάση του (αθωωτής της παρανομίας)

αιγιακός-ή-ό = ο σχετικός με το Αιγαίο Πέλαγος (αιγιακός οικισμός, πολιτισμός, αιγιακή προϊστορική έρευνα)

αιθερόφωνο = ηλεκτρονικό μουσικό όργανο που μπορεί να παιχτεί ανέπαφα, αλλιώς θερεμίνη

αιματάκι = μικρή ποσότητα αίματος (φοβήθηκες με λίγο αιματάκι;)

αϊτινός-ή-ό = ο σχετικός με την Αϊτή (αϊτινή κυβέρνηση, αϊτινά προϊόντα)

ακάνθωση = πάθηση του δέρματος (μελανίζουσα ακάνθωση), αλλά και ακανθώσεις στο θώρακα κ.ά.

ακέλυφος-η-ο = αυτός που δεν έχει κέλυφος, περίβλημα (ακέλυφη χελώνα, ακέλυφα αβγά)

ακλεής-ές = ο δίχως φήμη, δίχως δόξα

ακομψιά (και ακομψία) = η έλλειψη κομψότητας (σκηνοθετικές ακομψίες)

άκορμος-η-ο = αυτός που δεν έχει κορμό (άκορμος θάμνος, άκορμα πλάσματα, άκορμο κεφάλι)

-άκτινος-η-ο = μαζί με όλα τα αριθμητικά (εξάκτινος, επτάκτινος, κ.τ.λ.) απαριθμεί το πλήθος των ακτίνων π.χ. ενός τροχού

αλατώδης-ες = ο γεμάτος αλάτι, ο αλμυρός στη γεύση (αλατώδης ομίχλη, αλατώδη εδάφη, αλατώδη ύδατα)

αλείπτης = προγυμναστής αθλητών κατά την αρχαιότητα που άλειφε με λάδι τους αθλητές πριν από την προπόνηση

άλετρο = γεωργικό εργαλείο από ξύλο ή άλλο υλικό, το αλέτρι

άλληπτος-η-ο = (κυρίως εκκλησ.) ο υπερούσιος, ο ασύλληπτος στο νου

αληταρού = αλήτισσα, θηλυκό του αληταράς

αλήτεμα = άσκοπη περιπλάνηση στους δρόμους, σαν εκείνη του αλήτη

αλλόγαμος-η-ο = (φυτολ.) που γονιμοποιείται με την παρεμβολή εντόμων που μεταφέρουν τη γύρη από τα αρσενικά στα θηλυκά όργανα (αλλόγαμα φυτά, αλλόγαμη ορχιδέα)

αλοκάσια (η) = (φυτολ.) φυτό εσωτερικού χώρου

αλόφιλος-η-ο = (βιολ.) αυτός που αναπτύσσεται σε αλμυρές περιοχές, που χρειάζεται αλάτι για να αναπτυχθεί (αλόφιλος οργανισμός, αλόφιλη βλάστηση)

αμανίτης = μύκητας, μανιτάρι

αμπντάλης = άνθρωπος αδέξιος, απρόσεκτος, ατσούμπαλος, άξεστος, ασουλούπωτος

αμφίγειο = στενή δίοδος της θάλασσας με στεριά και από τις δύο μεριές, πορθμός

αμφιμερής-ές = αμφίπλευρος (αμφιμερής δέσμευση, αμφιμερής καταδίκη, αμφιμερές δικαίωμα)

αμφίνοια = σχιζοφρενικό σύμπτωμα που συνίσταται στην εμφάνιση διλημματικών ή αντιφατικών σκέψεων που εναλλάσσονται συνεχώς

αμφιτιμία = ψυχολογική κατάσταση συνεχούς αμφιταλάντευσης ανάμεσα σε δύο εναλλακτικές επιλογές

αμφίφωτος-η-ο = που φωτίζεται από δύο πηγές (αμφίφωτος είναι ο ουρανός τη στιγμή που δύνει ο ήλιος και έχει ξεπροβάλει ήδη το φεγγάρι)

αμφίψωμο = (νεολογ.) σάντουιτς, τoστ

ανάβλεψη = (κυρίως εκκλησ.) 1. κοίταγμα προς τα πάνω, 2. ανάκτηση της όρασης (κυριολ. ή μεταφ.)

ανάδελτα (ακλ.) = μαθηματικό σύμβολο σχήματος ανεστραμμένου Δ

ανάπαλη = αναπήδηση, εκτίναξη (φρέαρ ανάπαλης, επίσης ανάπαλη οικοσυστήματος: η ικανότητά του να απορροφά διαταραχές)

ανδεσίτης = ηφαιστειακό πέτρωμα που υπάρχει σε αρκετές περιοχές της Ελλάδος

ανένδυτος = χωρίς περιβολή (κυρίως σε εκκλησ. ρήσεις, π.χ. οι πρωτόπλαστοι ήταν ανένδυτοι)

ανηδονία (η) = η αδυναμία κάποιου να αισθανθεί ευχαρίστηση ειδικά ή γενικά

ανθίαμα = ίαμα από απόσταγμα λουλουδιών

ανθοβόλος-ο = αυτός που έχει την ικανότητα να ανθίζει (ανθοβόλοι θάμνοι, ανθοβόλες αμυγδαλιές)

ανίζηση = η ανύψωση τμήματος του εδάφους πάνω από την κανονική επιφάνεια

ανοϊκός-η-ο = ο πάσχων από άνοια (ανοϊκός ασθενής, ανοϊκό σύνδρομο)

ανοξικός-ή-ό = αυτός που στερείται οξυγόνου (ανοξικός πυθμένας Αμβρακικού Κόλπου, ανοξικός αντιδραστήρας, ανοξική εγκεφαλοπάθεια)

αντερωτώ = υποβάλλω ερώτηση σε κάποιον που μόλις με ρώτησε κάτι, πριν του δώσω απάντηση

αντίγαμος = εορταστική συνάθροιση μία εβδομάδα μετά το γάμο (συνηθιζόταν παλαιότερα)

αντιρροή = όρος υδροδυναμικής (εκχύλιση κατ'αντιρροή)

αντίφορος-η-ο = ο αντίθετης φοράς, αντίρροπος (αντίφορες δυνάμεις, αντίφορες καμπτικές ροπές)

αντοφειλή = η οφειλή που έχει ένας άνθρωπος προς κάποιον άλλον, ο οποίος του χρωστά

ανώθηση = 1. όρος γεωλογίας (ανώθηση εδάφους), 2. όρος μηχανολογίας (ανέλκυση και ανώθηση), 3. ανύψωση, προαγωγή, 4. είδος άσκησης γυμναστικής

ανωρίμως = με ανώριμο τρόπο (ανωρίμως σκεπτόμενος, ανωρίμως πράττοντας)

αξιακώς = σχετικά με αξίες (αξιακώς φτωχή εποχή, πόσο ψηλά ιεραρχείται αξιακώς η δημοκρατία)

άπαυστος-η-ο = ασταμάτητος, αδιάκοπος (πιο πολύ στην εκκλησιαστική φρασεολογία)

απεθισμός = η απαλλαγή από έναν εθισμό (το προϊόν αυτό βοηθά στον απεθισμό από το κάπνισμα)

άπερολ = ιταλικό πικρό απεριτίφ

απνοϊκός-ή-ό = (κυρίως ιατρ.) ο σχετικός με άπνοια (απνοϊκός δείκτης, ασθενής, απνοϊκή κατάδυση, τεχνική, οξυγόνωση, απνοϊκά επεισόδια)

αποδοτέος-α-ο = αυτός που για κάποιο λόγο οφείλει να αποδοθεί (αποδοτέος έπαινος, φόρος, αποδοτέα δικαιοσύνη, αποδοτέες ευθύνες, αποδοτέο μίσθιο)

αποκέρι = το τελευταίο κομμάτι του κεριού πριν λιώσει παντελώς

απόκερο = βλ. αποκέρι

απόλογος = τα τελευταία λόγια μιας αφήγησης ή παρουσίασης ή διάλεξης, το συνοπτικό συμπέρασμα του αφηγητή

απόλωτος-η-ο = (κυρίως στη φυσική) ο μη πολωμένος (απόλωτη δέσμη, απόλωτο κύμα, φως)

απομένων-ουσα-ον = ο υπολειπόμενος (ο απομένων χρόνος, η απομένουσα περιουσία)

αποσία = αποχή από κατανάλωση υγρών τροφών (υπέβαλε τον εαυτό του σε ασιτία και αποσία)

αποτέμνω-ομαι = αποκόπτω-ομαι (κυρίως στη γεωμετρία, αλλά και στη χειρουργική κ.α.)

απρόδοτος-η-ο = ο μη προδομένος (απρόδοτη πίστη, αγάπη, απρόδοτες εθνικές αξίες)

αραβισμός = 1. κίνημα βασισμένο στον αραβικό εθνικισμό, 2. απομίμηση αραβικών ηθών, αραβικής τέχνης (αραβισμοί στην αρχιτεκτονική), 3. χρήση αραβικών λέξεων (αρκετοί αραβισμοί στα ισπανικά)

αράπακλας = ο αράπης (με ρατσιστική ή εμφατική πρόθεση)

αρέλιαστος-η-ο = ο μη ρελιασμένος (αρέλιαστα φυσίγγια, αρέλιαστη πετσέτα)

αρκτικώς = προς βορρά (συνορεύει αρκτικώς με ιδιοκτησία τάδε)

αρνίλα = η (συνήθως άσχημη) μυρωδιά του αρνιού, η προβατίλα

αρποειδής = μουσικός όρος για τρόπο εκτέλεσης συγχορδίας

αρρήτως = με σιωπηρό τρόπο (αρρήτως όλα επιτρέπονται, η στάση του εκφράζει αρρήτως τη διαφωνία του)

άρσιμος-η-ο = αυτός που μπορεί να αρθεί, νομ. (άρσιμο χρέος, άρσιμη ποινή), μαθ. (άρσιμη ασυνέχεια συνάρτησης), καθημ. (άρσιμος χαρακτήρας μιας παροχής, άρσιμη αδυναμία, άρσιμο εμπόδιο)

αρτοθήκη = κατασκευή με ράφια για τοποθέτηση των αρτοτεμαχίων στα αρτοποιεία

αρώνια = (φυτολ.) φυλλοβόλος καλλωπιστικός θάμνος

ασβολερός-ή-ό = σκοτεινός, μαύρος (σαν ασβόλη), καταραμένος

ασέλγημα = η αδιάντροπη πράξη

ασκεψία = η έλλειψη περίσκεψης, η επιπόλαιη αντιμετώπιση μιας κατάστασης

αστεφής-ές = αυτός που δεν φέρει στεφάνι (κεφαλή του Απόλλωνα αστεφής), αυτός που δεν στέφθηκε επισήμως (αστεφής βασιλιάς), αυτός που δεν γεύτηκε δάφνες που ενδεχομένως άξιζε (αποχώρησε αστεφής από το ποδόσφαιρο)

άστραμμα = ξαφνική ζωνηρή λάμψη

αστράχα κ. αστρέχα (χωρ. γεν. πληθ.) = το γείσο τής στέγης στα σπίτια με κεραμοσκεπή για να φεύγουν τα νερά

ασύλλαβος-η-ο = αυτός που δεν έχει ούτε μία συλλαβή (και/κι: μονοσύλλαβος και ασύλλαβος συμπλεκτικός συνδεσμος, η ασύλλαβη πρόθεση ενώνεται με την επόμενη λέξη, ασύλλαβες κραυγές)

ασύνθετος-η-ο = 1. (εκκλησ.) ιδιότητα που αποδίδεται στο Θεό, 2. ο μη σύνθετος (ασύνθετο φως, ασύνθετη δομή)

άσφυγμος-η-ο = ο χωρίς σφυγμό (μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο σχεδόν άσφυγμος, άσφυγμη κοιλιακή ταχυκαρδία, άσφυγμα αγγεία)

ατάπωτος-η-ο = απωμάτιστος, μη ταπωμένος (ατάπωτο δοχείο, ατάπωτος σωλήνας)

ατμώδης-ες = αυτός που περιέχει ατμό, ή αναδίδει ατμό, ή είναι όμοιος με ατμό (η υγρή και η ατμώδης κατάσταση του νερού, ατμώδεις αναθυμιάσεις, ατμώδες λουτρό)

αυτόθροος-η-ο = αυτός που απορρέει από την ίδια τη φύση ενός αντικειμένου, ο αφ' εαυτού συνεπαγόμενος (αυτόθροο ερώτημα, καθήκον, συμπέρασμα, αυτόθροη συνέπεια, ευθύνη)

αφόδευμα = αποπάτημα, περίττωμα, κόπρανα (κυριολ. αλλά και μτφ. ως χαρακτηρισμός για τα αποκρουστικά λόγια κάποιου)

αφόρισμα = φράση αφορισμού

αφοριστής = αυτός που αφόρισε κάποιον ή κάτι (αφοριστές κάθε προσπάθειας)
αφυάλωση = όρος επιστήμης υλικών (η κρυστάλλωση, η μεταβολή της δομής από την υαλώδη κατάσταση στην κρυσταλλική)
αχνόγελο = αχνό γέλιο, κρυφόγελο, χαμόγελο

ΓΡΑΜΜΑΤΑ Β-Γ-Δ (100 ΛΗΜΜΑΤΑ)

βαθύβιος-α-ο = 1. αυτός που ζει σε μεγάλα βάθη (βαθύβιοι οργανισμοί, βαθύβιες γαρίδες), 2. όρος ηλεκτρολογίας (βαθύβιος πίνακας ελέγχου γεννητριών)

βαριάντα = (σκακιστικός όρος) αλληλουχία κινήσεων παραλλαγμένη ως προς κάποια βασική αλληλουχία

βατώρα = μονάδα μέτρησης ηλεκτρικής ενέργειας (σύμβολο Wh)

βεργέτα = (κερκυρ. φορεσιά) δακτύλιος από λεπτό σύρμα χρυσού ή αργύρου (1. δαχτυλίδι χωρίς πέτρα, 2. το σκουλαρίκι-κρίκος)

βερνιέρος = όργανο μέτρησης πάχους ιδιαιτέρως μικρών αντικειμένων, παχύμετρο ακριβείας

βήτατρο = (φυσ.) επιταχυντής σωματιδίων β (τα οποία είναι ηλεκτρόνια)

βιβλικώς = σύμφωνα με τη βίβλο (θεμελιώνεται βιβλικώς, πράξη βιβλικώς επιτρεπτή, κατά το βιβλικώς πρέπον)

βιογόνος-ο = αυτός που γεννά ζωή (δημιουργήθηκε στα εργαστήρια ζωή από βιογόνα κύτταρα), το ουδ. και ως ουσ.

βιτάλλιο (κ. βιτάλιο) = κράμα (κυρίως κοβαλτίου και χρωμίου) με μεγάλη αντοχή στις υψηλές θερμοκρασίες

βιτσίλα = είδος γυποειδούς στην Κρήτη

βοηλάτης = 1. ο ζωοκλέφτης. 2. ο βουκόλος, 3. (για τη βουκέντρα) αυτός που κεντρίζει τα βόδια να προχωρούν (η σκηνή με τους βοηλάτες στην πομπή των Παναθηναίων στη ζωοφόρο του Παρθενώνα)

βολβίδιο = μικρός βολβός, βολβίσκος

βολβίσκος = μικρός βολβός, εξογκωμάκι (κυρίως στη βοτανική)

βοοτρόφος = εκτροφέας βοοειδών, βουτρόφος

βρομίτσα = η μικρή βρομιά, κυριολ. (μαζεύτηκαν βρομίτσες στο συρτάρι) αλλά και μτφ. (τις είπε τις βρομίτσες του)

γαμετικός-ή-ό = όρος της γενετικής (γαμετικός κύκλος, ιστός, γαμετική μετάλλαξη, γαμετικό κύτταρο)

γαμιαίος-α-ο = ο σχετικός με το γάμο (γαμιαία σχέση, δωρεά, γαμιαίο συμβόλαιο)

γαράριο (το) = επιτραπέζιο σκεύος στη βυζαντινή εποχή **ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗ..**

γερβίλος ή γέρβιλος = μικρό θηλαστικό τρωκτικό γνωστό και ως αρουραίος τής ερήμου

γεώβιος-α-ο = αυτός που ζει μέσα στο χώμα (γεώβιοι οργανισμοί, γεώβια ερπετά)

γεωειδής-ές = αυτός που έχει κάποιο χαρακτηριστικό της γης (γεωειδής επιφάνεια, καμπύλη, γεωειδές αντικείμενο) **Λ.Ακ.Αθ. το έχει μόνο ως ουδ**

γεωφαγία = η χρήση του χώματος ως τροφής

γεωφάγος-ο = αυτός που τρώει χώμα (κυρίως για ερπετά, πτηνά και ψάρια)

γεώφιλος-η-ο = (για μύκητες) αυτοί που αναπτύσσονται π.χ. στην άμμο, (για μέλισσες) αυτές που τρέφονται π.χ. με φυτικές ρίζες

γιούφι (ακλ!) = το καλαμάκι των κοκαϊνομανών

γκαμπί (ακλ.) = (σκακιστικός όρος) θυσία πιονιού σε άνοιγμα παρτίδας η οποία αποσκοπεί στην απόκτηση καλύτερης τακτικής θέσης

γκανάκι = σύριγγα ναρκομανών

γκέιμ = (τέννις) μέρος ενός σετ

γλιαδίνη = πρωτεΐνη του σίτου υπεύθυνη για τη δυσανεξία στη γλουτένη

γλωσσώδης-ες = 1. ο λαλίστατος, ο φλύαρος, 2. αυτός που "βγάζει γλώσσα", ο κατά κάποιον τρόπο εριστικός ή υβριστής (ο γλωσσώδης βουλευτής)

γνεύσιος = ορυκτό αρκετά διαδεδομένο που μοιάζει με γρανίτη

γομωτής = ο υπεύθυνος για την τοποθέτηση και πυροδότηση εκρηκτικών υλών σε λατομεία, ορυχεία, σήραγγες και άλλα έργα (γομωτής πυροδότης)

γοπίτσα = μικρή γόπα (φάγαμε γοπίτσες στη σχάρα)

γουβωτός-ή-ό = ο κοίλος, ο βαθουλωτός (γουβωτό ταψί, κλειδί, τηγάνι, γουβωτή φρέζα, τανάλια)

γράνα = αυλάκι, χαράκωμα, 2. καρφάκι κοσμημάτων (ατσάλινη, ορειχάλκινη, χρυσή, ασημένια γράνα)

γρεβιλέα = αειθαλές φυτό ταχείας ανάπτυξης με καταγωγή από την Αυστραλία

γυαλώνω-ομαι = επικαλύπτω με γυαλί (στην κεραμική)

γυποειδής-ές = αυτός που μοιάζει με γύπα (γυποειδή όρνεα)

γυροβολάω-ώ = περιφέρομαι, τριγυρίζω

γυψόλιθος = γυψώδης λίθος (ορυκτό) που αποτελεί βασικό δομικό υλικό στον αρχαιολογικό χώρο της Κνωσσού

γυψοποιός = παρασκευαστής γύψου, γυψάς, γυψουργός

γυψουργός = βλ. γυψοποιός

γυψώδης-ες = αυτός που μοιάζει με γύψο ή περιέχει γύψο (γυψώδεις εκτάσεις, γυψώδη εδάφη)

γυψώνομαι = 1. (για αντικείμενο) επικαλύπτομαι με γύψο, 2. (για μέλος του σώματος που έχει υποστεί κάταγμα) επιδένομαι με γύψινο επίδεσμο, 3. (μτφ. για άνθρωπο) παύω να αντιδρώ

δαπεδικός-ή-ό = σχετικός με το δάπεδο (δαπεδικές επιστρώσεις, δαπεδικό επικάλυμμα, 1000 τ.μ. δαπεδικού χώρου)

δεκαρχία = ηγετική ομάδα δέκα ανδρών (σε ολιγαρχικά πολιτεύματα της αρχαιότητας)

δέκαρχος = 1. ο επί κεφαλής μιας δεκαρχίας, 2. ο ένας από τους δέκα άνδρες που την αποτελούσαν

δενόμενος-η-ο = αυτός που δένεται (δενόμενα карабόσχοινα, δενόμενες παγοκυψέλες)

δερματάς = αυτός που κατεργάζεται ή πουλάει δέρματα

δεσμευτής = 1. όρος χημείας (άτομο ή μόριο που εγκλωβίζει άλλο άτομο ή μόριο), 2. στο πλύσιμο ρούχων (δεσμευτής χρώματος και βρομιάς)

δεσμικός-ή-ό = τακτοποιημένος κατά δέσμες: δεσμικός φωτισμός (στην οπτική), δεσμικός κολεός (στη βοτανική), δεσμικές δοκοί (στη στατική), δεσμικός άξονας, δεσμικό επίπεδο, δεσμικές αλληλεπιδράσεις, δεσμικά ζεύγη ηλεκτρονίων, δεσμικά μοριακά τροχιακά (στην ατομική φυσική), δεσμική μύελωση (στην παθολογία)

δεσπολιά = η μουσμουλιά (στην Κρήτη)

δευτεράκι = μαθητής της Β' τάξης, συνήθως δημοτικού

δηλωτέος-α-ο = αυτός που πρέπει να δηλωθεί (δηλωτέος λογαριασμός, δηλωτέο εισόδημα)

διαδότης = 1. (φυσ.) διαδότης ασθενών πυρηνικών δυνάμεων, διαδότης Feynman, 2. αυτός που διαδίδει κάτι προς εξάπλωση (διαδότης ιδεών, θρησκείας, κινήματος, φλόγας)

διαμοιβή = η επαφή, η συναλλαγή (η επικοινωνιακή δεξιότητα των υπαλλήλων είναι απαραίτητη κατά τη διαμοιβή τους με το κοινό, θα ανακοινωθεί μέσω διαμοιβών μεταξύ των κρατών αυτών)

διανάκτης = μηχανικός σε πλοίο με καθήκοντα σχετικά με τα καύσιμα

διαξόνιο = το τμήμα ανάμεσα σε άξονες τροχών (διαξόνιο φορείων, διαξόνιο σφικτήρων)

διαολάκος = διαβολάκος, χαρακτηρισμός ζωηρού παιδιού μικρής ηλικίας

διαυγάζω = μειώνω τη θαμπάδα, καθιστώ διαυγές (συνήθως κάποιο υγρό)

διαυγώς = με διαύγεια (κατανοήσαμε διαυγώς το παρελθόν, στο βλέμμα σου καθρεφτίζεται διαυγέστατα η πικρία, διαυγώς διατυπωμένα σχόλια, αυτός ανελίχθηκε διαυγώς και χωρίς μέσον)

διαυλικός-ή-ό = ο σχετικός με δίαυλο (1. ιατρ. διαυλικός καθετήρας, 2. φαρμακ. διαυλικός υποδοχέας, 3. φυσ. διαυλικές ακτίνες, διαυλικά κύματα)

διαφόρως = με διάφορους τρόπους, ποικιλοτρόπως (τα διαφόρως χρωματισμένα σπίτια, τα διαφόρως ερμηνευόμενα κείμενα)

διάχωρο = διαχωριστικό τμήμα χώρου, τοίχου ή δαπέδου (σε ναούς ή διάφορα μνημεία)

δίγαζος-η-ο = με δύο γαζιά (δίγαζος καναπές, δίγαζη βελόνα, ραπτομηχανή), το ουδ. και ως ουσ.

δίζυγος-η-ο = 1. αυτός που έχει δύο ζυγούς (δίζυγη άμαξα, δίζυγη μπάρα, δίζυγο πυρ: το εκτελούμενο από δύο σειρές στρατιωτών) **Λ.Ακ.Αθ. μόνο το ουδ.**

διίδρωση = η διαφυγή οργανικού υγρού λόγω εσωτερικής πιέσεως (διίδρωση ερυθροκυττάρων)

δίκλαδος-η-ο = ο έχων δύο κλάδους (δίκλαδος κορμός δέντρου, δίκλαδος κωδικός πρόσβασης, δίκλαδη συνάρτηση στα μαθ.)

δίκομβος-η-ο = όρος στατικής κτηρίων (δίκομβος σύνδεσμος, δίκομβο αξονικό στοιχείο)

δικόρυφος-η-ο = αυτός που έχει δύο κορυφές (δικόρυφος σφυγμός, δικόρυφη βαλβίδα, δικόρυφο βουνό)

διπέταλος-η-ο = 1. (βιολ.) διπέταλος χιτώνας, 2. (φυτολ.) διπέταλο άνθος, 3. (γενικά) με δύο πέταλα ή πετάλια

δίπηχος-η-ο = αυτός που έχει μήκος δύο πήχεων

δίπλοκος-η-ο = διπλά πλεγμένος (δίπλοκο σχοινί)

δίποντος-η-ο = ο σχετικός με δύο πόντους (δίποντος σουτέρ στο μπάσκετ, δίποντη με νίκη στο βόλεϊ, δίποντη βαθμολογική απώλεια στο ποδόσφαιρο, δίποντη γόπα τσιγάρου)

δίσπερμος-η-ο = όρος денδρολογίας: αυτό που έχει δύο σπέρματα (δίσπερμος καρπός, δίσπερμο κάρυο)

διτελής = χαρακτηρισμός για τα βακούφια επί οθωμανικής αυτοκρατορίας ανάλογα με το πλήθος των τελών που τούς επιβάλλονταν (μονοτελή-διτελή)

δίτονος-η-ο = αυτός που έχει δύο τόνους (μουσική ορολογία), επίσης: δίτονη κιονοστοιχία

δίυβος-η-ο = αυτός που έχει δύο καμπούρες (δίυβη καμήλα)

διφυλία (μόνον ενικός) = (ψυχολ.) η συνύπαρξη των δύο φύλων σε κάποιο άτομο, η ερμαφροδισία

διχάλωση = η δημιουργία διχάλας, το σημείο όπου ξεκινά η διχάλα

διχογάμος-η-ο = όρος δεινδρολογίας (ο ερμαφρόδιτος οργανισμός που εμφανίζει διχογαμία, δηλαδή διασταυρούμενη γονιμοποίηση)

διχροϊκός-ή-ό = (φυσ.) διχροϊκός κρύσταλλος

διχρωικός-ή-ό = όρος ηλεκτροτεχνίας (διχρωικός πολωτής, διαχωριστής, διχρωική λυχνία)

διψομανής-ές = αυτός που πάσχει από άσβεστη δίψα (κυριολ. για υγρά ή μτφ. για εξουσία π.χ.)

δίψυχος-η-ο = ο αμφιταλαντευόμενος, ο διστακτικός (κυρίως σε εκκλησ. σχόλια)

διωικός-ή-ό = όρος στη γενετική (διωικοί δίδυμοι, διωική κύηση)

διωνυμία = η διπλή ονομασία, η ύπαρξη δύο διαφορετικών ονομάτων για το ίδιο πράγμα ή πρόσωπο

διωγενής-ές = διζυγωτικός (όρος της βιολογίας σχετικός με τη μία από τις δύο περιπτώσεις διδύμων)

δοκάνη = είδος παλιάς αλωνιστικής μηχανής

δοκάνι = βλ. δοκάνη

δοκίδωση = ιατρικός όρος στην ουρολογία (πάχυνση ή δοκίδωση της κύστης)

δοκιδωτός-ή-ό = 1. (στην ανατομία) δοκιδωτός ιστός, 2. (σε κατασκευές) δοκιδωτός ξυλότυπος

δολίνα κ. δολίνη = γεωλογικός σχηματισμός (κοίλωμα σε σχήμα λεκάνης)

δοξαστής = υμνητής, εγκωμιαστής (δοξαστές του ιμπεριαλισμού, του κεμαλισμού)

δροσίτης = γένος καρχαριοειδών με μήκος έως και τρία μέτρα, αλλιώς μούστελος

δυνάμενος-η-ο = μπορώντας (κατέρρευσε μη δυνάμενη να αντισταθεί, καταδικάστηκε μη δυνάμενος να αποδείξει την αθωότητά του)

δυσάλωτος-η-ο = αυτός που αλώνεται πολύ δύσκολα (δυσάλωτο κάστρο, καταφύγιο, δυσάλωτη ψυχή)

δυσυπνία = η κακή ποιότητα ύπνου, ύπνος με διαταραχές

δύων-ουσα-ον = αυτός που δύει, που καταρρέει (φωτογραφία του δύοντος ηλίου, μια δύουσα αυτοκρατορία)

δωροδότης = (κυρίως εκκλ.) δωρητής, αυτός που προσφέρει απλόχερα δώρα (δωρολήπτες και δωροδότες, δωροδότης του αγάλματος, ο δωροδότης Θεός)

ΓΡΑΜΜΑΤΑ Ε-Ζ-Η (101 ΛΗΜΜΑΤΑ)

- έγκεντρο** = (γεωμ.) το σημείο τομής των τριών διχοτόμων ενός τριγώνου
- εγκοπέας** = χαλύβδινο εργαλείο
- έδραση** = η στήριξη, το ακούμπισμα (βάση έδρασης, έδραση πάνω σε γερά θεμέλια, αντικραδασμικές εδράσεις)
- εκδοτέος-α-ο** = αυτός που βάσει νόμου ή αποφάσεως πρέπει να εκδοθεί (κρατούμενος εκδοτέος σε άλλη χώρα, εκδοτέος τίτλος, εκδοτέες μετοχές, εκδοτέο φορολογικό στοιχείο)
- εκδούσα** = αυτή που εξέδωσε π.χ. κάποια βεβαίωση (η εκδούσα αρχή)
- εκλόγιο** = εκκλησιαστικού κυρίως περιεχομένου έργο με αναφορές στη ζωή θρησκευτικών ποιμένων (μαρτυρολόγια και εκλόγια)
- εκνομία** = η απουσία έννομης τάξης, η εκτροπή από τη νομιμότητα που επικρατεί σε κάποιο χώρο ή κάποια περιοχή
- εκπήγαση** = προέλευση, αφετηρία (εκπήγαση υπογείων υδάτων, εκπήγαση μέτρων, ο Αριστοτέλης πίστευε στην εκπήγαση των φυσικών νόμων από τη λογική)
- εκπονητής** = ο δημιουργός ενός έργου, σχεδίου, προγράμματος κ.τ.λ.
- εκπονήτρια** = η δημιουργός ενός έργου, σχεδίου, προγράμματος κ.τ.λ.
- εκτάκι** = μαθητής της ΣΤ΄τάξης δημοτικού, όπως αποκαλείται από μεγαλύτερα παιδιά
- έκταξη** = νομικός όρος (είδος έγγραφης εξουσιοδότησης)
- εκτίων-ουσα-ον** = αυτός που εκτίει (ο εκτίων/η εκτίουσα ποινή μπορεί να υποβάλει αίτηση αποφυλακίσεως)
- εκτονωτής** = όργανο για την εκτόνωση αερίων (εκτονωτής χαλκοσωλήνων)
- ελαίωση** = ο σχηματισμός λαδιού στον ελαιόκαρπο
- ελατήρας** = όρος σε βιολογία (μυς που κινεί μέλη σώματος) και φυτολογία (πλέγμα νημάτων)
- ελέαγνος (ο)** = (φυτολ.) αειθαλής θάμνος με πολύ πλούσιο φύλλωμα
- ελεγκτέος-α-ο** = αυτός που πρέπει να ελεγχθεί (πειθαρχικά ελεγκτέος πρόεδρος, ποιοτικά ελεγκτέο δείγμα προϊόντων, φορολογικά ελεγκτέες επιχειρήσεις)
- ελεητής** = σπλαχνικός, πονόψυχος, αυτός που κάνει ελεημοσύνες
- ελεήτρια** = σπλαχνική, πονόψυχη, αυτή που κάνει ελεημοσύνες
- ελιόπανο** και **ελαιόπανο** = πανί πάνω στο οποίο μαζεύονται οι ελιές κατά τη συγκομιδή τους
- ελκογόνος-ο** = αυτός που προκαλεί εμφάνιση έλκους (ελκογόνοι παράγοντες, ελκογόνος δράση)
- εμβολέας** = (τεχνική ορολογία) έμβολο βύθισης (π.χ. εμβολέας της κεφαλής γεωτρήσεως, παλινδομικός εμβολέας, υδραυλικός εμβολέας)
- εμβολικός-ή-ό** = ο σχετικός με την εμβολή (εμβολικό ισχαιμικό επεισόδιο, εμβολικός κίνδυνος, εμβολική θρόμβωση)
- εμετώδης-ες** = 1. αυτός που προκαλεί αηδία (εμετώδεις δηλώσεις, εμετώδη καρυκεύματα, συνθήματα), 2. (για ασθένεια) αυτή που συνοδεύεται με τάση προς έμετο (εμετώδης κατάσταση)

εμμετρία (χωρίς πληθ.) = η ύπαρξη μέτρου σε κάποιο έργο, το να πράττει κανείς με την αίσθηση τού μέτρου

εμπηγνύω-ομαι = μπηγν-ομαι (σε πιο επίσημη ορολογία), το μηχανήμα εμπηγνύει πασσάλους

ενάθληση = (κυρίως ως εκκλησ. έκφρ.) εκγύμναση, η άσκηση σε κάτι και ειδικά στην εγκαρτέρηση (ασκητική ενάθληση)

ενακτέος-α-ο = πρόσωπο ή πράξη που πρέπει να οδηγηθεί σε δίκη (ενακτέα παράβαση, ενακτέο συμβάν)

ένδοση = το να ενδίδει κάποιος σε κάτι, η υποχώρηση (η ένδοση στα πάθη του, πολιτική των ενδόσεων)

ενδόσωμα = όρος βιολογίας (κουλότητα στη μεμβράνη κυττάρων)

ενεσίμως = με ένεση (φάρμακο που χορηγείται από του στόματος ή ενεσίμως)

ένσημος-η-ο = αυτός που έχει τυπωμένο σήμα (ένσημος χρυσός, χάρτης, ένσημη ταινία ειδικού φόρου κατανάλωσης στα πακέτα τσιγάρων)

έντιτλος-η-ο = αυτός που έχει τίτλο (έντιτλη αριστοκρατία, έντιτλες σκηνές, ενότητες, έντιτλο δημοσίευμα, ποίημα)

εντομικός-ή-ό = αυτός που ανήκει ή αναφέρεται στα έντομα (εντομική ασθένεια, επικονίαση, εντομικό βασίλειο κ.ά.)

εντύπως = με έντυπο τρόπο (το έντυπο, η προσφορά υπεβλήθη εντύπως)

εξάμμωση = η απομάκρυνση της άμμου (π.χ. από λύματα με ειδική επεξεργασία)

εξαμμωτής = δοχείο σχεδιασμένο καταλλήλως για την καθίζηση και απομάκρυνση της άμμου από τα λύματα

εξόλκηση = εξαγωγή ενός αντικειμένου από κάπου που είναι σφηνωμένο (εξόλκηση χάλυβα από σκυρόδεμα, εξόλκηση ρουλεμάν, καλωδίων κ.τ.λ.)

εξολκώ-ούμαι = εξάγω σφηνωμένο αντικείμενο/εξάγομαι (τα μεταλλικά είδη εξολκούνται με μαγνητικό εξολκέα)

εξόμφαλος (ο) = η παρουσία κήλης και εξόδου τμήματος του εντέρου διαμέσου του κοιλιακού τοιχώματος

εξωγενώς = από εξωτερική πηγή, με εξωτερικά αίτια (η εξωγενώς χορηγούμενη ινσουλίνη, οι ζημιές προκλήθηκαν εξωγενώς), αντ. ενδογενώς

εξωστέος-α-ο = αυτός που δίνει το δικαίωμα να τον απομακρύνουν (εξωστέος μισθωτής) ή κάτι που κάποιος απεχθάνεται (ο χουλιγκανισμός είναι εξωστέος εις το πυρ το εξώτερον)

εξωστήρας = όργανο με το οποίο αποβάλλεται ή ωθείται κάτι, εξολκέας (εξωστήρας μυς της ουροδόχου κύστεως)

εξωφορία = είδος αλληθωρισμού (λέγεται και εξωτροπία)

επαπειλή = πιθανολογούμενος επακόλουθος κίνδυνος, ενδεχόμενη συνέπεια (οι αθλητές συμμετέχουν χωρίς έγκριση στους αγώνες με την επαπειλή πειθαρχικής τιμωρίας)

επιβολέας = αυτός που επιβάλλει κάτι (επιβολέας του νόμου, της τάξης, της εξουσίας, δόγματος κ.τ.λ.)

επιδοτέος-α-ο = αυτός που πρέπει να επιδοθεί (επιδοτέα επιστολή, επιδοτέο έγγραφο, δικόγραφο)

επιζητών-ούσα-ούν = αυτός που επιζητά (οι επιζητούντες εφήμερη δόξα)

επικαμπή = (στρατ.) τρόπος διάταξης ενός στρατεύματος

επίκλητος-η-ο = αυτός που τον επικαλέστηκε κάποιος για κάτι (επίκλητος σωτήρας, επίκλητη υπηκοότητα)

επίκυρτος-η-ο = κυρτωμένος προς κάποια κατεύθυνση (επίκυρτη επιφάνεια, βάση, επίκυρτο ράμφος, γόνατο)

επιμαχία = συνθήκη αμυντικής συμμαχίας μεταξύ δύο κρατών στην αρχαία Ελλάδα

επιμηθής-ές = αυτός που μαθαίνει κατόπιν εορτής, αφότου δηλ. υποστεί κάποιο πάθημα, κατ' επέκτασιν ο μη προνοητικός, ο απερίσκεπτος (κυρ. στην έκφραση ας είμαστε προμηθείς και όχι επιμηθείς)

επίνοσος-η-ο = αυτός που κινδυνεύει να προσβληθεί από κάποια νόσο (με τον εμβολιασμό μειώνεται ο επίνοσος πληθυσμός)

επινώτιος-α-ο = αυτός που φέρεται στα νώτα, στις πλάτες (επινώτιος ψεκαστήρας, πυροσβεστήρας, επινώτιες μπαταρίες, επινώτιο θαμνοκοπτικό, ένδυμα)

επίπλαση = η προσποιητή δημιουργία, η κατά φαντασίαν κατασκευή (επίπλαση ενός ευχάριστου παρόντος)

επίρραφος-η-ο = αυτός που έχει προστεθεί με ραφή πάνω σε κάτι (λαιμόκοψη με επίρραφο τούλι, επίρραφη ζώνη, κορδέλα, επίρραφα κοσμήματα)

επίσειση = η επίκληση κάποιου εκφοβισμού (επιβάλλεται με την επίσειση της επέμβασης αστυνομικών δυνάμεων)

επίτμηση = συντόμευση, σύμπτυξη, σύντμηση λέξεων με παράλειψη των τελευταίων γραμμάτων της όπως π.χ. επιθ. (επίθετο), βραχυγραφία

επίτριτος = (μουσικός όρος) ο επτάσημος ρυθμός στη βυζαντινή αλλά και στη δημοτική μουσική

επιφανώς = με ξεχωριστό τρόπο, προσδίδοντας σπουδαιότητα (τίμησε τον πατέρα του επιφανώς)

επίχαλκος-η-ο = ο επιστρωμένος με χαλκό

επίχρωση = ο επιφανειακός χρωματισμός μιας επιφάνειας

εποίκηση = η μαζική εγκατάσταση σε τόπο (συνήθως) όχι ήδη κατοικημένο (η πρώτη εποίκηση της Ισλανδίας, εποίκηση άλλων πλανητών, αλλά και εποίκηση μιας λίμνης από βατράχους)

εποξικός-ή-ό = (χημ.) αυτός που περιέχει εποξειδία (εποξικό αστάρι, εποξικές ρητίνες)

εργονόμος = αυτός που μελετά ένα σύστημα εργασίας από διάφορες πλευρές με σκοπό την ευρύτερη βελτίωσή του (π.χ. μείωση επικινδυνότητας, αύξηση αποδόσεως, κ.ά.)

εριούχος-ο = αυτός που περιέχει έριο, ο μάλλινος (εριούχο ύφασμα, εριούχες ίνες)

ερύγγιο = αφροδισιακό βότανο

εστερικός-ή-ό = (χημ.) ο σχετικός με εστέρα (εστερικός δεσμός, εστερικό λιπαντικό)

εσχάρεας = ναύτης ή υπαξιωματικός τού πολεμικού ναυτικού που εκτελεί χρέη μαγείρου του πληρώματος

εσχάρωση = ο σχηματισμός εσχάρας (εσχάρωση αστικών λυμάτων)

ευμετρία (χωρίς πληθ.) = η παρουσία καλαίσθητου μέτρου και σωστών αναλογιών σε ένα έργο

εύμετρος-η-ο = αυτός που έχει ωραίο μέτρο (εύμετρος λόγος, εύμετρη χρήση, χάραξη, πρόσοψη, εύμετρο αρχιτεκτόνημα)

ευνουχία = η κατάσταση του ευνούχου, συνεκδ. η αγωνία, στειρότητα, μτφ. η αποδυναμωμένη κατάσταση

εύηκτος-η-ο = αυτός που πήζει εύκολα

ευρίσκομαι = βρίσκομαι, σε κάπως πιο επίσημο ύφος (ευρίσκομαι στη δυσάρεστη θέση να σας υποβάλω την παραίτησή μου)

ευρωπαϊώ-ούμαι = 1. μετατρέπω κάποιο νόμισμα σε ευρώ (ευρωπαϊώσε χίλια δολάρια), 2. ανάγω ένα θέμα από εθνικό σε ευρωπαϊκό (ευρωπαϊήθηκε το μεταναστευτικό από τη Γαλλία)

ευστόχως = εύστοχα, με εύστοχο τρόπο (όσα ευστόχως σχολίασε, περιέγραψε, διατύπωσε)

εύτρωτος-η-ο = ευάλωτος, εκτεθειμένος σε κίνδυνο (εύτρωτο είδος σπανίων ζώων, στοιχεία που καθιστούν μία δημοκρατία εύτρωτη)

ευφημίζω = εκφράζομαι για κάτι ή για κάποιον με τρόπο που δημιουργείται για αυτό(ν) πολύ λιγότερο αρνητική εικόνα από αυτήν που του αξίζει (ευφημίζοντας τον αγριότερο των ωκεανών τον ονόμασαν Ειρηνικό)

ευφημώ = εγκωμιάζω, μακαρίζω, διατηρώ άσβεστη την καλή φήμη (για αυτές τις πράξεις σας θα σας ευφημούν πολλές γενιές Ελλήνων) *αναφέρεται στην Ε'ΕΚΔ ΑΝΕΓ στο λήμμα "πανεύφημος"*

εφιππεύω = καβαλικεύω, καβαλάω (1. στην παθολογική ανατομία: ένα δάκτυλο του ποδιού εφιππεύει κάποιο άλλο, η άνω οδοντοστοιχία εφιππεύει την κάτω, 2. στη γεωτεκτονική: πλάκες εφιππεύουν άλλες πλάκες, 3. στην ιππασία: μαθαίνει να εφιππεύει καθώς κινείται ο ίππος)

εφίστιος-α-ο = αυτός που βρίσκεται, κρέμεται, είναι προσαρμοσμένος σε ιστό (εφίστιος φανός, εφίστια λάμπα πετρελαίου)

εφόρευση = επιτήρηση, εποπτεία (εφόρευση τήρησης κανόνων, εφόρευση αγώνων)

εχινώδης-ες = ακανθώδης, (για θαλάσσιο βυθό) ο γεμάτος αχινούς, (στη φυτολογία) εχινώδες περιβλήμα

ζαχαρί (ακλ.) = το χρώμα της άσπρης ζάχαρης

ζηλωτικός-ή-ό = χαρακτηρισμός της αφοσίωσης, του φανατισμού, της ένθερμης υποστήριξης (ζηλωτικός παρορμητισμός, φύλακας, ζηλωτική διάθεση, φιλοδοξία, ζηλωτικό κίνημα, κήρυγμα)

ζωάμαξα = σιδηροδρομική άμαξα με την οποία μεταφέρονται ζώα

ηδονίζω = προξενώ ηδονή (τον ηδονίζει η ταχύτητα, η αίσθηση της περιπέτειας κ.τ.λ.)

ημιαστός = ο κάτοικος ημιαστικής περιοχής

ημίζεστος-η-ο = ο μετρίως ζεσταμένος (ημίζεστο δωμάτιο, ημίζεστη σούπα)

ημίθαμνος = χαρακτηρισμός φυτού που κατατάσσεται ανάμεσα στα δέντρα και τους θάμνους

ημιτομή = όρος που χρησιμοποιείται στο τεχνικό σχέδιο και αποτελεί ειδικό τρόπο απεικόνισης π.χ. μηχανολογικών εξαρτημάτων

ημίτυφλος-η-ο = μισότυφλος, άτομο με ιδιαίτερα ελαττωμένη όραση

ημίχωρος = το ένα από τα δύο μέρη στα οποία χωρίζεται ο χώρος από ένα νοητό επίπεδο

ηπατισμός = η γενική κακή λειτουργία του ήπατος, το σύνολο συμπτωμάτων από παθήσεις του ήπατος

ηπάτωση = (ιατρ.) πάθηση του πνεύμονος

ηρέμιση = η επίτευξη κατάστασης ηρεμίας, π.χ. προεγχειρητικά (σε ζώα) ή μετά από έντονο στρες

ηρώισσα = η ηρωική γυναίκα (ηρώισσες μάνες)

ηχοφοβία = (κυρίως όρος νευρολογίας) η φοβία απέναντι στους ισχυρούς ήχους (π.χ. από βροντές, πυροτεχνήματα) περιστασιακή ή μόνιμη

ΓΡΑΜΜΑΤΑ Θ-Ι-Κ (109 ΛΗΜΜΑΤΑ)

θάλλομαι = φροντίζομαι, δέχομαι περιποίηση, εμψυχώνομαι, ενδυναμώνομαι (για άνθρωπο ή για ιδέα)

θείαινα = αλλιώς η θεά (κυρ. στη γεν. πληθ. για να ξεχωρίζει από το αντίστοιχο αρσενικό) *κατά το λύκαινα*

θεόκουτος-η-ο = εντελώς κουτός

θεολάτρης = επιφατικός χαρακτηρισμός συνόλου, κυρίως, ατόμων που εκδηλώνουν προσήλωση προς τον Θεό (οι αρχαίοι Έλληνες ήσαν θεολάτρες)

θεόρρητος-η-ο = αυτός που φέρεται ότι λέχθηκε από τον Θεό (θεόρρητη φράση, διαβεβαίωση, θεόρρητος λόγος, θεόρρητα δόγματα)

θεοσεβώς = με θεοσέβεια (ανατράφηκε θεοσεβώς, συμπεριφέρεται θεοσεβώς)

θέρεμιν (ακλ.) = ηλεκτρονικό μουσικό όργανο που μπορεί να παιχτεί ανέπαφα

θερεμίνη = ηλεκτρονικό μουσικό όργανο που μπορεί να παιχτεί ανέπαφα, αλλιώς αιθερόφωνο

θέσμιος-α-ο = ο σύμφωνος με τους θεσμούς (θέσμια έκθεση, συνέλευση), επίσης νομικός όρος (θέσμιος μισθωτής)

θήκωμα = ιατρικός όρος (το θήκωμα ωοθήκης είναι είδος νεοπλασίας)

θηλάζων-ουσα-ον = αυτός που θηλάζει (συμβουλές για θηλάζουσες μητέρες, ο θηλάζων γυναικείος πληθυσμός)

θυμόλυση = φαρμακευτικός όρος σχετικός με καταστολή συστήματος ανοσίας

ιδεότυπος (ο) = αφηρημένη περιγραφή (πνευματική εικόνα) κατασκευασμένη από τα πιο ουσιώδη χαρακτηριστικά μιας πράξης ή ενός γεγονότος

ιδεωδώς = με ιδεώδη τρόπο (συμπεριφέρεται ιδεωδώς, η εξουσία ασκήθηκε ιδεωδώς, το θέμα εξελίχθηκε ιδεωδώς)

ινδοσυκή = είδος γιγαντιαίας συκής, εθνικό δένδρο στην Ινδία,

ίνουλα (η) = φυτό με χρήση στη βοτανοθεραπεία κυρίως για διαταραχές του αναπνευστικού συστήματος, λέγεται και ελένιο

ιογενώς = μέσω ιού (ιογενώς μολυσμένα κύτταρα, κάτι εξαπλώνεται ιογενώς)

ιόσωμα = όρος της μικροβιολογίας, λέγεται και ιικό σωματίο

ιππαγωγός-ός = αυτός που μεταφέρει ίππους (ιππαγωγά πλοία)

ιππεύομαι = παθητική φωνή του ρήματος ιππεύω (το άλογο ιππεύθηκε σήμα για πρώτη φορά, αυτό το άλογο ιππεύεται μόνο από έμπειρο αναβάτη)

ιππομάχος = ο μαχόμενος επί ίππου, ο έφιππος πολεμιστής

ίσιασμα = ευθυγράμμιση

ισογονία = ισότητα ως προς το γένος ή την καταγωγή (ισονομία, ισοπολιτεία, ισογονία, ισηγορία και διαφάνεια ήταν οι βάσεις της Δημοκρατίας στην αρχαιότητα)

ισοετής-ές = ίσος στα χρόνια ή σε διάρκεια ετών (δύο ισοετή δένδρα, δύο ισοετείς διαδοχικές περίοδοι, τους επεβλήθη ισοετής ποινή, οι τριετείς σπουδές συνδυάστηκαν με ισοετή εκπαίδευση σε...)

ισοκύρως = ισότιμα (συμμετέχω ισοκύρως)

ισοπαχώς = με ίδιο πάχος σε όλη την έκταση (καλύπτουμε την επιφάνεια ισοπαχώς με το τάδε υλικό, διαστρώνουμε ισοπαχώς)

ισόπυκνος-η-ο = αυτός που έχει την ίδια πυκνότητα με κάποιον άλλον
ισοτονία = 1. (μουσ.) το να έχει κάτι ίσο τόνο, ίση ένταση με κάτι άλλο (ισοτονία στο πεντάγραμμο, τραγουδούν σε ισοτονία), 2. (βιοχημ.) ισοτονία στο πλάσμα αίματος
ισόφωνος-η-ο = 1. ο προφερόμενος κατά τον ίδιο τρόπο (π.χ. κάποιο φωνήεν), 2. αυτός που έχει το ίδιο ύψος φωνής με άλλον, 3. ισόφωνες καμπύλες στην ηχομετρία
ιχωρώδης-ες = υδαρής, υδατώδης (ιχωρώδες υγρό)
ιωδικός-ή-ό = αυτός που αναφέρεται στο ιώδιο (ιωδικό κάλιο)
ιωδιώδης-ες = χημικός όρος (ιωδιώδες οξύ)
ιωδιώνω-ομαι = προσθέτω ιώδιο, αναμιγνύω με ιώδιο
ιωδίωση = 1. (χημ.) η χημική αντίδραση υποκατάστασης ατόμου υδρογόνου από άτομο ιωδίου, 2. η προσθήκη ιωδίου (ιωδίωση του αλατιού)
καβοδέτης = ο λιμενεργάτης που ασχολείται με την πρόσδεση των πλοίων
καζάς = διοικητική περιφέρεια επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (και εν συνεχεία και άλλων κρατών)
κάθεξη = (ψυχολ.) η διαδικασία με την οποία κάποιος αρχίζει να εκλαμβάνει ένα αγαπημένο του αντικείμενο ως μέρος τού εαυτού του
καιρικώς = από πλευράς καιρού (καιρικώς άστατος ο φετινός Ιούνιος, καιρικώς ακατάλληλη περίοδος)
καλυκωτός-ή-ό = όρος χρησιμοποιούμενος σε αρχαιολογικά ευρήματα (καλυκωτός κρατήρας, καλυκωτή φιάλη, καλυκωτές κύαθοι), καλυκοειδής
καντέμα = βλ.γκαντέμα, γκαντέμω, καντέμω
καντέμω
καπακιέρα = μηχανήμα τοποθέτησης καπακιών σε συσκευές ή συσκευασίες
κάπαλο = η κρούστα στις πληγές
καρβίδιο = χημικός όρος για συγκεκριμένες ανθρακικές ενώσεις
καροτί (ακλ.) = αυτό που έχει το χρώμα του καρότου
κατάληψη (η) = (φυτολ.) καλλωπιστικό φυλλοβόλο δένδρο ταχείας ανάπτυξης
κατάχρεος-η-ο = ο πνιγμένος στα χρέη, ο υπερχρεωμένος (κατάχρεες κληρονομίες)
κατράνι = είδος ξύλου που χρησιμοποιήθηκε επί Τουρκοκρατίας στην Κρήτη σε κατασκευές σπιτιών και τώρα στην κατασκευή της κρητικής λύρας
κατρίνι = νόμισμα των Επτανήσων επί Ενετοκρατίας
κάτσια (η) = (μουσικός όρος) ιταλικό είδος μουσικής του 14ου αιώνα
καφεϊκός-ή-ό = αυτός που αναφέρεται στον καφέ ή προέρχεται από αυτόν (καφεϊκή απόλαυση), 2. αυτός περιέχει καφέ (καφεϊκά φάρμακα), 3. (χημ.) καφεϊκό οξύ
καφρίζω = συμπεριφέρομαι σαν κάφρος, παριστάνω τον κάφρο
κάφρικος-η-ο = ο σχετικός με τον κάφρο και την καφρίλα (κάφρικος λαός, κάφρικη συμπεριφορά)
καψάκι = μικρή κάψουλα που περιέχει κάποιο φάρμακο
καψίδιο = το πρωτεϊνικό περίβλημα του γενετικού υλικού ενός ιού
κβαντίζω-ομαι = (φυσ.) χωρίζω (νοερά) κάποιο μέγεθος (ηλεκτρικό φορτίο, φως) στα στοιχειώδη συστατικά του
κβαντώνω-ομαι = βλ. κβαντίζω
κβάντωση = η ιδιότητα ενός φυσικού μεγέθους να αποτελείται από στοιχειώδη συστατικά (ηλεκτρικό φορτίο, φως)
κεδρία = παχύρρευστο υγρό προερχόμενο από απόσταξη ρητινούχων ξύλων **ΜΟΝΟ ΕΝΙΚΟΣ!**

κεδρωτός-ή-ό = αλειμμένος με πίσσα (κεδρωτό σχοινί)
κεμαλικός-ή-ό = ο σχετικός με τον Κεμάλ Ατατούρκ (κεμαλικός βουλευτής, εθνικισμός, κεμαλική γενοκτονία, ιδεολογία, κεμαλικό στράτευμα, καθεστώς)
κενοδοξώ = (μόνο ενεστ. θέμα) επιζητώ κενή, μάταιη, ανούσια δόξα
κηκίδα = ανώμαλη υπερπλασία των φυτικών ιστών, που οφείλεται στη δράση παρασίτων
κηπίσκος = μικρός κήπος, κηπάκι
κήρωμα = 1. κέρωμα, επικάλυψη ενός αντικειμένου με κερί, 2. χαρακτηριστική υβώδης περιοχή στη βάση του ράμφους πτηνών
κιονίδα = η σταφυλή του φάρυγγα
κιρκαετός = ιερακοειδές αρπακτικό πτηνό, λέγεται και ξεφτέρι
κιστός (ο) = (φυτολ.) αρωματικός αυτοφυής θάμνος, λέγεται και λαδανιά
κιχλίδα = είδος ψαριού σε γλυκά νερά που μοιάζει με πέρκα
-κλιτος = μαζί με όλα τα αριθμητικά (τρίκλιτος, εξάκλιτος, επτάκλιτος, κ.τ.λ.) δηλώνει πόσα κλίτη έχει ένας ναός
κλωθοειδής-ές = (κλωθοειδής καμπύλη, κλωθοειδές τμήμα) το καμπύλο μέρος μιας οδού που μεσολαβεί ανάμεσα στο ευθύγραμμο τμήμα της και το κυκλικό τόξο σε μία στροφή
κογχικός-ή-ό = αυτός που αναφέρεται στην κόγχη, ιδίως του οφθαλμού (κογχικός μετωπιαίος φλοιός, κογχική προμετωπιαία περιοχή)
κογχώδης-ες = αυτός που παρουσιάζει κόγχες (κογχώδης θραυσμός στην ορυκτολογία, κογχώδες σχέδιο)
κοιλιαίος-α-ο = ο σχετικός με την κοιλία του λάρυγγα (κοιλιαίος σύνδεσμος, μυς, κοιλιαία πτυχή)
κοκκίδιο = μικρός κόκκος, είδος βακτηρίου (κυτταροπλασματικό κοκκίδιο)
κολαΐνα = κόσμημα που φοριέται στο λαιμό, περιδέραιο
κολέτο = μέρος παραδοσιακής ενδυμασίας τύπου γραβάτας
κονίδιο = σπόριο αγενούς αναπαραγωγής που μολύνει τα άνθη
κοπαδικός-ή-ό = αγελικός (κοπαδικός λαός, βίος, κοπαδική φύση, συμπεριφορά)
κοπάνημα = το χτύπημα, η ενέργεια του ρ. κοπανάω (διαμαρτυρίες με κοπάνημα ταψιών)
κοπιωπία = η κόπωση των ματιών, ομάδα συμπτωμάτων που εκδηλώνονται μετά από την υπερβολική καταπόνηση των ματιών
κοπρώδης-ες = ο γεμάτος κόπρος, βρόμικος, ρυπαρός, ακάθαρτος, κυριολ. αλλά και μτφ. (κοπρώδες υλικό, κοπρώδες περιβάλλον, κοπρώδεις κατηγορίες)
κορονοϊός - κορωνοϊός
κόρφμπολ = μικτό ομαδικό άθλημα
κοσμίδιο = όρος της βιοτεχνολογίας (το κοσμίδιο είναι υβριδικός φορέας και χρησιμοποιείται στην κλωνοποίηση, είναι το DNA-δέκτης)
κοτεράκι = υποκοριστικό της λέξης κότερο
κουβούσι = άνοιγμα στο κατάστρωμα πλοίου για συγκοινωνία και αερισμό, στόμιο αμπαριού
κουλόμπ = μονάδα μέτρησης ηλεκτρικού φορτίου
κουριόζος-α-ικο = περίεργος, δύσκολος, γκρινιάρης, ασυνήθιστος, αυτός που κάνει εντύπωση (για άνθρωπο ή για πράγμα)
κούτσαβος = μεγεθυντικό του κουτσαβάκης (ψευτοπαλικαράς)

κοχλιώδης-ες = κοχλιοειδής, ελικοειδής, (σε ψυκτικά συστήματα: κοχλιώδης εξατμιστής, σε σπίτια: κοχλιώδης σκάλα, στην ανατομία: κοχλιώδεις αρτηρίες, κ.ά.)

κράλης (-ηδες) = σλαβικός τίτλος παλαιότερων εποχών

κρεατώδης-ες = αυτός που μοιάζει με κρέας ή αποτελείται από κρέας, σαρκώδης, κρεατωμένος (κρεατώδης υφή, κρεατώδης γεύση, κρεατώδεις πλευρές του κοτόπουλου)

κροκίδα = μικρό συσσωμάτωμα που σχηματίζεται όταν έρθουν σε κοντινή απόσταση σωματίδια υλικού που μεταβαίνει από την υγρή κατάσταση σε κατάσταση πήξης (κροκίδωση)

κρυερός-ή-ό = ο λίγο ψυχρός, δροσερός (κρυερή ανάσα, κρυερό δέος, κρυερές νύχτες, κρυερές καρδιές)

κρυοτομή = ιατρική μέθοδος με ταχεία ψύξη ιστού είτε σε πολύ χαμηλές θερμοκρασίες είτε σε υγρό άζωτο

κτενίδιο = (ζωολ.) βράγχιο (στα μαλάκια)

κτενίτης = όρος της ανατομίας (κτενίτης μυς στην περιοχή του μηρού)

κυάθιο = 1. κάψουλα, θήκη (ειδικά σε αισθητήρες θερμοκρασίας), θερμοθήκη, 2. ταξιανθία, άθροισμα λουλουδιών

κυανίζω = φέρνω προς το κυανούν χρώμα

κυανίζων-ουσα-ον = αυτός που φέρνει προς το κυανούν χρώμα

κυανοψία = οπτική διαταραχή που εκδηλώνεται με θαμπή όραση μπλε αποχρώσεως

κυδωνάκι = υποκοριστικό του κυδωνιού (συνήθως όταν πρόκειται για γλυκό κουταλιού)

κυκλωπία = σπάνια γενετική ανωμαλία κατά την οποία τα μάτια έχουν ενωθεί μερικώς ή ολικώς

κυναγωγός = ο εκπαιδευτής σκύλων, ο οδηγός σκύλου σε αγώνες επίδειξης κυνηγετικών ή άλλων δεξιοτήτων

κύστωμα = ιατρικός όρος (είδος νεοπλασίας)

κωπήποδο (κυρίως στον πληθ.) = (βιολ.) υδρόβιοι οργανισμοί που χρησιμοποιούν τα πόδια τους με τρόπο που θυμίζει κουπιά

κωπήρης-ες = αυτός που είναι εφοδιασμένος ή κινείται με κουπιά, ο κωπήλατος (κωπήρεις λεμβοδρομικοί αγώνες, κωπήρη πηδάλια, κωπήρη πλοία)

κωφεύων-ουσα-ον = αυτός που προσποιείται ότι δεν άκουσε (κωφεύοντες βουλευτές, κωφεύουσες δικαστικές αρχές, κωφεύον υπουργείο, ακροατήριο)

ΓΡΑΜΜΑΤΑ Λ-Μ (99 ΛΗΜΜΑΤΑ)

λαβέτα = μικρό πετσετάκι για διάφορες χρήσεις

λαγήσιος-α-ο = βλ. λαγίσσιος

λαγίσσιος-α-ο = ο σχετικός με λαγό (λαγίσσιο κρέας, λαγίσσιες τρίχες, λαγίσσια ζωή, λαγίσσια ταχύτητα)

λαγοθήρας = κυνηγός λαγών

λαδαριό = αποθήκη για φύλαξη πιθαριών λαδιού σε μονές

λαδιάρης-α-ικο = (λαϊκ.) αυτός που χρηματίζεται, που λαδώνεται, που δωροδοκείται

λαδόνερο = μίγμα λαδιού και νερού

λαθοθήρας = αυτός που ψάχνει επίμονα να βρει λάθη στους άλλους, ιδίως γλωσσικής φύσεως

λαθοθηρία = η επίμονη αναζήτηση λαθών στα λόγια ή στα γραπτά άλλων

λάθυρος = γένος φυτών (γνωστό και ως ισπανικός βίκος)

λαϊκώς = με τον τρόπο του λαού (κατά το λαϊκώς λεγόμενο)

λάκισμα = η τροπή σε φυγή (σε λαϊκό ύφος)

λαμαϊσμός = κλάδος του βουδισμού στο Θιβέτ και τη Μογγολία

λαμαϊστής = ο οπαδός του λαμαϊσμού

λαμβάνων-ούσα-ον = αυτός που λαμβάνει (οι λαμβάνοντες μέρος, οι λαμβάνουσες επίδομα τοκετού)

λαουτάρης = ο λαουτιέρης, αυτός που παίζει λαγούτο

λασκάδα = 1. σφοδρός άνεμος που πνέει προς την πρύμνη, 2. ιστιοδρομία με τέτοιο άνεμο, 3. η λάσκα κατάσταση, η χαλαρή φάση (λασκάδα του σαββατοκύριακου)

λαχίδα = μερίδιο κτήματος που περιήλθε σε κάποιον από διανομή πατρικής περιουσίας με κλήρωση, λέγεται και λαχίδι

λάχνισμα = ο τρόπος διαλέγματος σε παιδικά παιχνίδια, το "τα βγάζουμε"

λαχνωτός-ή-ό = που φέρει λάχνη (ιατρ.λαχνωτός πολύποδας, γεν. λαχνωτή όψη, λαχνωτή επιφάνεια κ.ά.)

λεβάρω = σύρω με αλυσίδα ή με παλαμάρι ένα πλεούμενο στη στεριά (εξ ου και το πρόσταγμα "λέβα μπρος" ή "λέβα πίσω")

λελυμένος-η-ο = νομικός όρος για κάτι που έχει λυθεί (λελυμένος θεωρείται ο γάμος μετά την κατάθεση τού συναινετικού διαζυγίου στο ληξιαρχείο, λελυμένη θεωρείται η μίσθωση όταν...) ή και κοινός όρος για κάτι που έχει διευθετηθεί (μη συζητάμε άλλο για θέμα που είναι λελυμένο)

λεμούριος = είδος προπιθήκου

λεοντώδης-ες = αυτός που μοιάζει με λιοντάρι (λεοντώδης ψυχή, εμφάνιση, λεοντώδη χαρακτηριστικά)

λεπρώδης-ες = 1. (για νόσο) αυτή που έχει τα χαρακτηριστικά της λέπρας, 2. μτφ. ο σιχαμερός (λεπρώδης γενιά, λεπρώδης δρόμος)

λέπρωμα = οζώδης σχηματισμός κυρίως του δέρματος (ιατρικός όρος)

λευκάζων-ουσα-ον = που φέρνει προς το λευκό χρώμα (λευκάζων κύκλος που περιβάλλει τον ορίζοντα, λευκάζουσα επιφάνεια, λευκάζον σήμα)

λιγοςύνη = το να είναι ή να φαίνεται κάποιος φτωχός ως προς κάτι (λιγοςύνη ενός τόπου, του χρόνου κ.τ.λ.)

λίγωση = η περίοδος της βαθμιαίας ελάττωσης του φωτεινού δίσκου της σελήνης, η χάση

λιθόφιλος-η-ο = ο σχετικός με την προτίμηση των λίθων (λιθόφιλος χαρακτήρας αναπαραγωγής σε κάποια ψάρια, λιθόφιλα χημικά στοιχεία, κ.ά.)

λιμανίσιος-α-ο = ο σχετικός με λιμάνι (λιμανίσιος αέρας, λιμανίσια μυρωδιά / αύρα, λιμανίσια ψάρια, λιμανίσια ιστορίες / εκφράσεις)

λινόξυλα = τα ξερόκλαδα και τα άχυρα που μένουν μετά το κοπάνισμα του λίνου και χρησιμεύουν για προσάναμμα

λιόβεργα = βέργα από κλαδί ελιάς

λιοβόρι = ζεστός δυνατός ανατολικός άνεμος

λιπογόνος-ο = αυτός που δημιουργεί λίπος ή συντελεί στην αποθήκευσή του (λιπογόνος ορμόνη, λιπογόνα κύτταρα)

λιτανικός-ή-ό = ο σχετικός με λιτανεία (λιτανικός σταυρός, λιτανική εικόνα, πομπή, ικεσία, κ.ά.)

λοβελία = ποώδες φυτό-βότανο

λοβελίνη = συστατικό του φυτού λοβελία που έχει χρησιμοποιηθεί ως υποκατάστατο της νικοτίνης σε μελέτες τρόπων διακοπής καπνίσματος

λοβηλία = βλ. λοβελία

λοβίδιο = λειτουργική μονάδα του αναπνευστικού συστήματος (όρος της ανατομίας)

λοβωτός-ή-ό = αυτός που αποτελείται από λοβούς (λοβωτή αντλία, λοβωτό μόρφωμα, κ.ά.)

λογομάχος = αυτός που μάχεται με λόγια, αυτός που καβγαδίζει

λοιόδορος-η-ο = υβριστικός, προσβλητικός (λοιόδορος άνθρωπος, λοιόδορη προτροπή, λοιόδορο ποίημα)

λομπελία = βλ. λοβελία

λόξωση = 1. η ενέργεια και το αποτέλεσμα του λοξώνω (λόξωση ενός ρολογιού), 2. (στην αστρονομία) η λοξή κλίση του άξονα της γης ως προς το επίπεδο περιφοράς της γύρω από τον ήλιο

λοταρτζής = αυτός που διενεργεί λοταρία

λούντζα (η) = παραδοσιακό αλλαντικό τής Κύπρου αποτελούμενο από καπνιστό χοιρινό

λοφοφόρος-α-ο = 1. αυτός που φέρει λόφο, λοφίο (λοφοφόρα πτηνά, λοφοφόρες φώκιες), 2. το ουδ. ως ουσ. περιστομικός σχηματισμός σε κάποια ασπόνδυλα ζώα

λοχαγίνα = 1. η γυναίκα που έχει βαθμό λοχαγού, 2. εκείνη που έχει συμπεριφορά λοχαγού, 3. εκείνη που παίζει τον ρόλο λοχαγού στηρίζοντας την κομματική ανέλιξη κάποιου προσώπου, 4. η γυναίκα ενός λοχαγού

λύγκειος-α-ο = ο οξυδερκής σαν τον λύγκα ή σαν το μυθικό Λυγκέα (λύγκειο βλέμμα, λύγκεια πνευματική όραση)

λυκόρνιο = μυθικό πλάσμα με σώμα λύκου και κεφαλή όρνεου, μτφ. χαρακτηρισμός για άτομο ύπουλο, άπληστο, αρπακτικό

λυρατζής = ο λυράρης (στην Κρήτη), οργανοπαίκτης που παίζει λύρα

λυρικός = με λυρικό τρόπο (λυρικός απεικονισμένο στιγμιότυπο, αποδίδει λυρικός και εγκωμιαστικός, το περιγράφει λυρικός)

λυσιμελής-ές = αυτός που χαλαρώνει, που παραλύει τα μέλη του σώματος (λυσιμελής πόθος, έρωτας, ύπνος, ασθένεια, λυσιμελές κρασί, τσίπουρο, χιούμορ)

λωτοφάγος = ο τρεφόμενος με λωτούς, μτφ. αυτός που τον κοροϊδεύεις εύκολα (ο τάδε μας παραμυθιάζει λες και απευθύνεται σε λωτοφάγους)

μαζέτας = (σκακιστικός όρος) ο ανεπίδεκτος, ο στάσιμος σε πρόοδο

μαζικώς = με μαζικό τρόπο, κατά πλήθη (μαζικώς παραγόμενα προϊόντα, δηλητηριάστηκαν μαζικώς τα ψάρια της λίμνης, οι κάτοικοι της περιοχής απομακρύνονται μαζικώς μετά το σεισμό)

μαίευση = η υποβοήθηση τού τοκετού (κυρίως για ανθρώπινο βρέφος, αλλά ακόμα και για τον τρόπο που δημιουργήθηκε κάποια λέξη)

μαλοτήρα (η) = κρητικό βότανο, τσάι βουνού Κρήτης

μάρανση = το να μαραίνεται κάτι, να χάνει τη ζωντάνια του (κυριολ. για φυτό, μτφ. και για άνθρωπο)

μαστίο = όρος της ανατομίας (μαστίο του εγκεφάλου)

μεικτήρας = μίξερ, συσκευή ή μηχανήμα ανάμιξης (μεικτήρας σκυροδέματος, ζυμαρικών, κ.τ.λ.)

μελίτωση = ασθένεια των φυτών και ειδικά των ελαιοδένδρων

μέμψη = νομικός όρος στο κληρονομικό δίκαιο (μέμψη άστοργης δωρεάς)

μερώνυμο = ονομασία ενός μέρους από κάτι (π.χ. ο προφυλακτήρας είναι μερώνυμο του αυτοκινήτου, το δάχτυλο είναι μερώνυμο του χεριού, η βλεφαρίδα μερώνυμο του βλεφάρου)

μεσακάρης = ο καλλιεργητής που απέδιδε τη μισή σοδειά στον ιδιοκτήτη της γης

μεσομερής-ές = 1. χημ. όρος (μεσομερής μορφή μορίου, μεσομερής σταθεροποίηση), 2. όρος βιολ. (μεσομερές τμήμα κυττάρου)

μεσόφυτο = φυτό που ευδοκιμεί σε μέρη με μέτρια υγρασία

μετάρσιος -α-ο = (εκκλ., λόγιο) μετέωρος, αιωρούμενος στον αέρα (μετάρσιες ψυχές)

μηκίδα = μεταλλικό ή ξύλινο επίμηκες συνδετικό στοιχείο τεχνικών κατασκευών

μικτήρας = βλ. μεικτήρας

μικύλλιο = (χημ. όρος) νανοσωματίδιο (νερό καθαρισμού με μικύλλια)

μισθάριο = μικρός, πενιχρός μισθός

μισόξενος-η-ο = αυτός που μισεί τους ξένους, ξενόφοβος

μιτώστρα = η εργαζόμενη σε υφαντουργείο, η υφάντρα

μονίλια = ασθένεια δένδρων

μονόεδρος-η-ο = μονοεπίπεδος, αυτός που διαθέτει μία μόνον έδρα (μονόεδρη βαλβίδα, πλακόστρωση, ψηφίδωση, μονόεδρες σκεπές, μονόεδρα καθίσματα, θρανία)

μονοτελής = χαρακτηρισμός για τα βακούφια επί οθωμανικής αυτοκρατορίας ανάλογα με το πλήθος των τελών που τούς επιβάλλονταν (μονοτελή-διτελή)

μονοωικός-ή-ό = όρος στη γενετική (μονοωικός δίδυμος, μονοωική κύηση)

μορίδιο = (βιολ.) συνονθύλευμα κυττάρων του εμβρύου 3-4 μέρες μετά τη γονιμοποίηση

μορταρία (η) = σύνολο από μόρτες (φεύγουμε γιατί σε λίγο θα πλακώσει εδώ όλη η μορταρία τής περιοχής)

μοσχίδα = θηλυκό μοσχάρι

μουσκάρι = (φυτολ.) πολυετές βολβώδες φυτό που μοιάζει με υάκινθο

μπαρέ (ακλ.) = (μουσικός όρος) τρόπος παιξίματος συγχορδίας στην κιθάρα

μπατίρικός-η-ο = χαρακτηρισμός κάποιου συνόλου ή κάποιου θεσμού που έχει μπατίρίσει (μπατίρικο κράτος / υπουργείο / μαγαζί, μπατίρική εποχή / κουζίνα / νοοτροπία)

μπατζίνα = είδος κολοκυθοτυρόπιτας, ζυμαρόπιτας

μπατίρω (η) = η μπατίρισσα (περιπαιχτικά και απαξιωτικά), η αδέκαρη

μπλιάξ = επιφώνημα αηδίας

μπλιάχ = επιφώνημα αηδίας

μπότης (-ηδες) = δοχείο, κανάτα

μπότι (το) = βλ. μπότης

μυέλωση = (ιατρ.) γενική ονομασία για τις υπερπλαστικές καταστάσεις του μυελού των οστών (δεσμική μυέλωση, κυτταρική μυέλωση)

μυηθείς-είσα-έν = που μυήθηκε (ο Θ. Βρεσθένης ήταν από τους πρώτους μυηθέντες στη Φιλική Εταιρεία, οι μυηθείσες στην τάδε αίρεση)

μυθοκτόνος = αυτός που καταρρίπτει μύθους

μυκήτωμα = (ιατρ.) χρόνια υποδόρια μόλυνση (μυκήτωμα ιγμορείου)

μυλίσκος = όργανο μέτρησης της ταχύτητας του νερού σε ποτάμια, κανάλια, ανοικτή θάλασσα κτλ

μυογενής-ές = (ιατρ.) αυτός που σχετίζεται με το μυικό ιστό (μυογενής παράγων, μυογενής δραστηριότητα, μυογενές αντανακλαστικό)

μυοκλώνος = (ιατρ.) ξαφνικός μυικός σπασμός

μυόνημα = τα μυονήματα είναι ειδικές ελαστικές ίνες με τις οποίες πραγματοποιούνται οι συσπάσεις και κάμψεις του σώματος των πρωτοζώων κατά τη μετακίνησή τους

ΓΡΑΜΜΑΤΑ Ν-Ξ-Ο (104 ΛΗΜΜΑΤΑ)

νάβα (η) = τρικάταρτο ιστιοφόρο πλοίο κατά το μεσαίωνα

ναβέτα (η) = μικρή νάβα

νάβλα (η) = έγχορδο μουσικό όργανο στην αρχαιότητα

ναμάζι (το) = μουσουλμανική προσευχή

νανοειδής-ές = αυτός που έχει χαρακτηριστικά νάνου (νανοειδής πλανήτης, νανοειδές φυτό)

νανόχηνα = είδος μικρόσωμης χήνας

ναοδόμος = αυτός που ανοικοδομεί ναούς ή ανοικοδόμησε κάποιον συγκεκριμένο ναό (σύγχρονοι ναοδόμοι αρχιτέκτονες)

ναόσχημος-η-ο = αυτός που έχει σχήμα ναού (ναόσχημος τύμβος, ναόσχημη πρόσοψη τάφου)

νέμηση = (νομικός όρος) η διανομή περιουσίας μεταξύ των κατιόντων από κάποιον ανιόντα

νεοτονία = (όρος βιολογίας) ο άνθρωπος θεωρείται ότι έχει κολλήσει εδώ και αρκετούς αιώνες σε στάδιο νεοτονίας, δηλαδή σε προνυμφιακό στάδιο και αναμένεται μετάλλαξη

νεοφιλία = (ψυχολ.) η εμμονή με την καινοτομία, η αναζήτηση καινοτομιών με μεγάλο ενθουσιασμό

νεπέριος-α-ο = (μαθημ.) νεπέριος λογάριθμος, νεπέρια λογαριθμική βάση

νεποτικός-ή-ό = οικογενειοκρατικός (νεποτικοί διορισμοί, νεποτικές αντιλήψεις, νεποτικά καθεστώτα)

νερόμελο (το) = μίγμα από μέλι και νερό

νέτμπολ = γυναικείο ομαδικό άθλημα που λέγεται και δικτυόσφαιρα

νευρίδιο = το εμβρυικό στάδιο αμέσως μετά το γαστρίδιο

νηστειακός = ο σχετικός με τη νηστεία (νηστειακός μήνας, τρόπος ζωής, νηστειακή διατροφή, εκπαίδευση, υπογλυκαιμία, νηστειακό περβάλλον)

νοτινός-ή-ό = ο νότιος

ντάγκλα (η) = η κατάσταση του να κοιμάσαι όρθιος λόγω ηρεμιστικών ή ναρκωτικών ουσιών

νταμάκι = 1. τετραγωνάκι (σε επιτραπέζια παιχνίδια), 2. μικρή λωρίδα (π.χ. σε φωτεινές ενδείξεις βαθμού πληρότητας μπαταρίας)

ξεαγχώνω = απομακρύνω το άγχος από κάποιον

ξεμυρίζω = αποβάλλω κάποια μυρωδιά συνήθως ενοχλητική (άσε ανοιχτό το παράθυρο να ξεμυρίσει η τουαλέτα)

ξεπλάκωμα = 1. (στο τάβλι) η απελευθέρωση σε πούλι του αντιπάλου, 2. η απομάκρυνση αντικειμένου που έχει πλακώσει κάποιον

ξεπλακώνω = 1. (στο τάβλι) αφήνω ελεύθερο πούλι του αντιπάλου, 2. ελευθερώνω κάποιον απομακρύνοντας κάτι που τον έχει πλακώσει

ξεπρήζω = απομακρύνω το πρήξιμο (το ποτό αυτό διευκολύνει την πέψη ξεπρήζοντας την κοιλιά σου, μασάζ που ξεπρήζει τα πόδια)

ξεστήρας = εργαλείο για ξύσιμο και λείανση διαφόρων επιφανειών

ξετάπωμα = αφαίρεση της τάπας, του πώματος (ξετάπωμα μπουκαλιού)

ξετρίβομαι = εξασκώμαι, εξοικειώνομαι, ξεθαρρεύω, αποκτώ εμπειρία (με αυτά τα εργαλεία θα ξετριφτώ στα μαστορέματα)

ξετρίβω = εξασκώ (στη Ρώμη θα ξετρίψει καλά τα ιταλικά του)

ξεψύχημα = οι τελευταίες στιγμές (κυριολ. για έμψυχο ον, μτφ. για εποχή του χρόνου)

ξίδιασμα = η οξοποίηση

ξιδόμελο = βλ. οξόμελι

ξιφασκώ (μονο ενεστ. , παρατ. και συνοπτ. μελλ.) = επιδίδομαι σε ξιφασκία

ξυδόμελο = βλ. οξόμελι

ξυλοδέτης = ο τεχνίτης που ασχολείται με ξυλοδεσίες

ξυλόδετος-η-ο = κατασκευασμένος από συνδεδεμένα κομμάτια ξύλου (ξυλόδετος τοίχος, ξυλόδετη οροφή, σχέδια, ξυλόδετα κτίρια)

ξυλοδομή = το μέρος τής κατασκευής (φέρουσας ή διακοσμητικής) που έχει κτιστεί από ξύλο (όπως λέμε λιθοδομή, πλινθοδομή)

ξυλόζη = (χημ.) ένα από τα δύο φυσικά σάκχαρα, το άλλο είναι η γλυκόζη

ξυλόλη = (χημ.) το ξυλόπνευμα, είδος τοξικού διαλύτη

ξύστρο = 1. εργαλείο για ξύσιμο και λείανση, 2. (ζωολ.) όργανο στο στόμα των σαλιγκαριών

οδευτής = στην τεχνική ορολογία αυτό(ς) που διαμορφώνει τη διαδρομή που θα ακολουθηθεί (οδευτής ηλεκτρονίων, εύκαμπτοι οδευτές)

οδόβαινος (ο) = (ζωολ.) θαλάσσιος ίππος, γένος θηλαστικών που μοιάζουν με φώκιες

οδομάχος = αυτός που συμμετέχει σε κάποια οδομαχία

οδομαχώ = συμπλέκομαι με κάποια αντίπαλη ομάδα μέσα στους δρόμους (οι εξτρεμιστές αποσύρθηκαν, αφού οδομάχησαν επί μία ώρα με τις αστυνομικές δυνάμεις)

οδόντας = το δόντι - όταν χρησιμοποιείται ως πιο επίσημος όρος (π.χ. οδόντας ονομάζεται η κυλινδρική προεξοχή του δεύτερου αυχενικού σπονδύλου, τεχνητοί οδόντες, ένας τεχνητός οδόντας, η μία από τις οδοντώσεις ενός οδοντωτού τροχού)

οιακιστής = χειριστής του οίακα ενός πλοίου, πηδαλιούχος, τιμονιέρης

οικέτης = 1. (εκκλ.) υπηρέτης του Θεού, 2. αυτός που ανήκε στου υπηρετικό προσωπικό μιας οικίας κατά τον μεσαίωνα

οικήτορας-ωρ = (εκκλ., λόγιο) αυτός που κατοικεί μόνιμα κάπου (οικήτορες του παραδείσου)

οινόγαλα (-τος) = γαλακτοκομικό και αλκοολούχο προϊόν στην Κεντρική Ασία

οινόμελι (-ιού) = ποτό παρασκευασμένο από οίνο και μέλι

οιστρικός-ή-ό = ο σχετικός με οίστρο (οιστρικός κύκλος, οιστρική περίοδος, οιστρικά ζώα)

ολάστερος-η-ο = όλος αστέρια, γεμάτος αστέρια (ολάστερος ουρανός, ολάστερη βραδιά)

ολιγοστός-ή-ό = λιγοστός, ολιγάρριθμος

ολόανθος-η-ο = γεμάτος ανθούς (ολόανθες αμυγδαλιές, ολόανθα χαμομήλια)

ολόβαθος-η-ο = ο γεμάτος βάθος (ολόβαθη εθνική παράδοση, ολόβαθες πληγές, ολόβαθος ουρανός, ολόβαθο σκίρτημα, ολόβαθος στοχασμός)

ολόχαλκος-η-ο = ο αποτελούμενος εξ ολοκλήρου από χαλκό (ολόχαλκο σπαθί, περίκρानο, ολόχαλκη ασπίδα)

ολόχλωρος-η-ο ο = εντελώς χλωρός (ολόχλωρο δάσος, ολόχλωρη χαρουπιά)

ολώννυμο = κάτι που περιγράφει έμμεσα κάτι άλλο το οποίο ανήκει σε αυτό (το χέρι είναι ολώννυμο τού αντίχειρα, το βαρέλι είναι ολώννυμο τού κρασιού που περιέχεται σε αυτό)

ομανικός-ή-ό = ο σχετικός με το Ομάν (ομανικό μουσείο, εθνόσημο, ομανική ιστορία, ομανικές επενδύσεις)

ομόβαθμος-η-ο και **ομοβάθμιος-α-ο** = που είναι ίσα ως προς τον βαθμό (ομοβάθμιος αξιωματούχος, ομόβαθμη σχολή, θέση, ομόβαθμο σωματείο, δικαστήριο, ομοβάθμια πολυώνυμα)

ομόγαμος-η-ο = όρος βοτανολογίας (ομόγαμη ανθοφορία, ομόγαμα φυτά) σε αντιδιαστολή με τα αλλόγαμα φυτά

ομοθαλής-ές = αυτός που είναι τέκνο του ιδίου πατέρα και της ίδιας μητέρας με κάποιον άλλον ή κάποιαν άλλην (ομοθαλή και ετεροθαλή αδέρφια)

ομόθερμος-η-ο = 1. αυτός που διατηρεί την ίδια θερμοκρασία σε διαφορετικά περιβάλλοντα (ο άνθρωπος είναι ομόθερμος), 2. αυτός που έχει την ίδια θερμοκρασία με άλλον (ομόθερμες περιοχές)

ομόθετος-η-ο = (γεωμ.) για σχήματα που έχουν συγκεκριμένη ειδική θέση ως προς άλλα (ομόθετοι κύκλοι, ομόθετη διάταξη, αλλά και ομόθετοι κίονες)

ομόθρονος-η-ο = σύνθρονος, αυτός που μοιράζεται τον ίδιο θρόνο με άλλον (εκκλ. Πατήρ και Υιός ομόθρονος, οι ομόθρονος αρχαίοι θεοί Απόλλων και Διόνυσος)

ομόσπορος-η-ο = από τον ίδιο σπόρο (ομόσπορα έθνη, ομόσπορες γενιές, στη φυτολογία ομόσπορα φυτά είναι εκείνα που οι σπόροι τους είναι πανομοιότυποι σε μέγεθος, σε αντίθεση με τα ετερόσπορα)

ομόστεγος-η-ο = αυτός που μοιράζεται την ίδια στέγη (ομόστεγοι δύο συγγάμοι, ομόστεγοι ραδιοφωνικοί σταθμοί, εκκλ. ομόστεγη χριστιανική κοινότητα κάτω από τη στέγη του Κυρίου)

ομόφορος-η-ο = της ίδιαςφοράς, ομόρροπος (ομόφορες δυνάμεις, ομόφορες στρεπτικές ροπές)

ονολάτρης = χλευαστικός χαρακτηρισμός των Ιουδαίων από τους ειδωλολάτρες της εποχής, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε αργότερα και για τους Χριστιανούς

ονυχία = πάθηση των νυχιών (ψωριασική ονυχία ή αλλιώς ψωρίαση νυχιών)

ονυχίαση = βλ. ονυχία

ονυχικός-ή-ό = ο σχετικός με νύχι (ονυχικές μολύνσεις, αλλοιώσεις, πτυχές, ονυχική πλάκα, υφή, ονυχικά ινώματα, νοσήματα)

ονυχωτός-ή-ό = 1. αυτός που αποτελείται από όνυχες ή από τμήματα που μοιάζουν με όνυχες (ονυχωτή διακόσμηση, ονυχωτός κοχλίας, ονυχωτό ζώο) 2. (φυτολ.)

βίγνα, μπιγκόνια η ονυχωτή

οξαιμία = (ιατρ.) πάθηση τού αίματος, αλλιώς η οξοναιμία (γλουταρική οξαιμία, προπιονική οξαιμία, οργανικές οξαιμίες)

οξεόφιλος-η-ο = φιλικός προς τα οξέα (οξεόφιλη καλλιέργεια, χλωρίδα, οξεόφιλα κύτταρα)

οξόμελι (-ιού) = ρόφημα που παρασκευάζεται από παλαιωμένα κρασιά, μέλι, σταφίδες και εκχύλισμα σύκου, το οποίο συνιστάτο κατά την αρχαιότητα από τον Ιπποκράτη για οξέα νοσήματα

οξόνη = ουσία που ανιχνεύομενη στα ούρα προειδοποιεί για κίνδυνο διαβητικού κώματος

οξόνιο = (χημ.) ενυδατωμένο κατιόν υδρογόνου

οξονικός-ή-ό = ο σχετικός με οξόνιο (οξονικό οξύ, οξονική διάταξη, ζώνη, δύναμη, οξονικά άλατα)

οξύμελι (-ιού) = βλ. οξόμελι

οξοξικός-ή-ό = ο σχετικός με το οξοξύ (οξοξικός διαλύτης, οξιοξικά οξέα)

οξοξύ = είδος χημικών ενώσεων

οξουρία = νόσημα (γλουταρική οξουρία, ισοβαλερική οξουρία, κ.ά.)

οξώνιο = βλ. οξόνιο (ισοδύναμες ορθογραφίες)

οπάλινος-η-ο = κατασκευασμένος από οπάλιο (γυαλιά, σκουλαρίκια κτλ)

οπώδης-ες = χυμώδης (οπώδης φλοιός, οπώδη δένδρα)

ορατικός-ή-ό = ο ικανός να βλέπει κάτι όχι οφθαλμοφανές, ή κάτι επερχόμενο, καθώς και ό,τι σχετίζεται με την ικανότητα αυτή (ορατική ικανότητα, δύναμη)

ορεξούλα = χαριτωμένη αναφορά στην όρεξη για κάτι (ορεξούλα για παγωτό, ορεξούλες για τρυφερές περιπτύξεις, κ.τ.λ.)

ορθικός-ή-ό = 1. (ιατρ.) σχετικός με τον ορθό (ορθικός έλεγχος, σωλήνας, ορθική αλοιφή, ορθικά υπόθετα) , 2. (γεωμ.) ορθικό τρίγωνο αυτό που έχει ως κορυφές τα ίχνη των τριών υψών

ορθίτης = το πλέον κοινό ορυκτό των σπανίων γαιών και οικονομικά εκμεταλλεύσιμο

ορθολόγος = 1. αυτός που εκφράζεται ορθοεπώς, χωρίς λάθη, 2. (βιολ.)

χαρακτηρισμός γονιδίου, 3. γιατρός ειδικός σε θέματα του ορθού

ορθοπατώ = στέκομαι όρθιος κυριολ. ή μτφ. (ορθοπάτησε δέκα μέρες μετά τον τραυματισμό, προχωρεί ορθοπατώντας ανάμεσα στα πολλά του προβλήματα)

ορθοτόμος-ο = 1. αυτός που δίνει ορθή κατεύθυνση (εκκλ. ορθοτόμος κήρυκας, ορθοτόμο πνεύμα, αλλά και γενικά ορθοτόμες διαπραγματεύσεις), 2. (ζωολ.) ονομασία πτηνού

ορνίθωση = ασθένεια των ορνίθων και των περιστερών, λέγεται και ψιττάκωση

οροφιαίος-α-ο = 1. ιατρ. όρος (οροφιαία μεμβράνη, οροφιαίες αποφύσεις), 2. ο σχετικός με οροφή (οροφιαίος φωτισμός. οροφιαίο σύστημα εξαερισμού)

ορρωδία = τρόμος, φόβος, δέος, λιγοψυχία, δείλιασμα, δισταγμός (η φωνή του φανέρωνε ορρωδία)

ορφνός-ή-ό = σκουρόχρωμος (κυρίως για άλογα, αλλά και ορφνή επιδερμίδα, βαφή, ορφνές κηλίδες, ορφνά εδάφη)

όρφνωση = αμαύρωση, θάμπωμα (σε νομίσματα ή άλλες στιλπνές μεταλλικές επιφάνειες)

οσφράδιο = 1. (ιατρ.) οποιαδήποτε ισχυρή αρωματική ουσία που χρησιμοποιείται για να συνέρχεται κάποιος από λιποθυμία, 2. (εκκλ.) η προηγούμενη έννοια με μεταφορική χρήση, 3. αισθητήριο για χημικά και μηχανικά ερεθίσματα σε κάποια έμβια όντα όπως π.χ. τα σαλιγκάρια

ουτίστας = αυτός που παίζει ούτι σε ένα μουσικό συγκρότημα

οχλαγωγός = ο θορυβοποιός, αυτός που προκαλεί οχλαγωγία

οχλώ-ούμαι = κάνω υπόμνηση, συνήθως για χρέος (ο οφειλέτης πλήρωσε πριν οχληθεί για δεύτερη φορά, σας οχλώ για να μου υπογράψετε τα συμφωνηθέντα)

οψιγαμία = η τέλεση γάμου σε προχωρημένη ηλικία

οψίγαμος-η-ο = αυτός/-τή που τελεί γάμο σε προχωρημένη ηλικία

ΓΡΑΜΜΑΤΑ Π-Ρ (100 ΛΗΜΜΑΤΑ)

παγκουί = (λαϊκ.) επί τού πάγκου (πληρώνω παγκουί = πληρώνω άμεσα)

πακετάς = ο διανομέας, ο ντελιβεράς

πάνανπλος-η-ο = ο υπερβολικά απλός

παναξίως = με όλη του/της την αξίαξια (ο παναξίως τρεις φορές πρωταθλητής, τα αξιώματα που παναξίως κατέχει)

πάνισμα = το σκούπισμα της πλάκας ενός φούρνου από τις κάπνες που δημιουργούν τα ξύλα

πανόπτης = αυτός που μπορεί να βλέπει, να επιβλέπει ή να ελέγχει τα πάντα (ο πανόπτης ήλιος, μπαλόνια πανόπτες, ο πανόπτης θεός Δίας, " πώς το γνωρίζεις; πανόπτης είσαι;")

παπιστής = οπαδός του παπισμού

παραθεσμός = ανεπίσημος θεσμός που εξυπηρετεί συγκεκριμένα συμφέροντα, ο οποίος δημιουργείται και λειτουργεί λόγω τής υποβάθμισης τού αντίστοιχου επίσημου θεσμού

παραχέζω = παρακάνω (σε χυδαία εκδοχή)

παραχέρι = ο βοηθός (το παραχέρι ενός τυροκόμου, σε θέλω παραχέρι την ώρα που θα ετοιμάζω φαγητό)

παρεύρεση = το να παρευρίσκεται κάποιος κάπου (η παρεύρεσή μου στη μεθαιριανή συγκέντρωση είναι αδύνατη)

παροδηγώ = κατευθύνω κάποιον σε λάθος δρόμο παραπλανώντας τον

παροδηγούμαι = οδηγούμαι σε λάθος δρόμο ή λάθος συμπέρασμα εξαιτίας κάποιας πλάνης ή στρέβλωσης

παροσμία = η δυσλειτουργία της όσφρησης που συνίσταται στη μη ορθή αντίληψη των οσμών (ο κορονοϊός προκαλεί ανοσμία και παροσμία)

πατήθρα = 1. εξάρτημα στη βάση του αργαλειού, 2. αξεσουάρ κλουβιού πτηνών

πατωμένος-η-ο = αυτός που έχει πατώσει π.χ οικονομικά, ψυχολογικά, αγωνιστικά κ.ά.

παφίλι = λαμαρίνα ή μικρό έλασμα από ορείχαλκο

πεδιακός-ή-ό = ο σχετικός με κάποιο πεδίο (πεδιακό μέγεθος στη φυσική, πεδιακή ένταση)

πεζομάχος = ο μαχόμενος επί ξηράς, ο πεζός πολεμιστής

πεζομαχώ = μάχομαι επί ξηράς

πελίωση = (ιατρ.) ηπατική πελίωση, βακτηριακή πελίωση, δικτυωτή πελίωση (δηλαδή κοκκίνισμα του δέρματος), κ.ά.

πεμπτάκι = μαθητής τής Ε΄ τάξης τού δημοτικού, όπως αποκαλείται από μεγαλύτερα παιδιά

πένητας = ο πένης

περιμύιο = συνδετικός ιστός που περιβάλλει εξωτερικά τους μυς

περκασμός = η φάση τού κύκλου τού σταφυλιού κατά την οποία αρχίζει να ωριμάζει η ρώγα του, λέγεται και γυάλισμα των σταφυλιών

πιθήκι = ο (συνήθως μικρός) πίθηκος κάπως απαξιωτικά, αλλά και χαρακτηρισμός ζωηρού παιδιού

πιονοδομή = η διάταξη των πιονιών στο σκάκι

πιρπιρί (-ά) = βαρύτιμο κομμάτι της γυναικείας παραδοσιακής γυναικείας ενδυμασίας

πισσώδης-ες = κατραμωμένος, γεμάτος πίσσα (πισσώδης άμμος, πισσώδες ακατέργαστο πετρέλαιο)

πιτσερία = η πιτσαρία

πιτυρώδης-ες = αυτός που μοιάζει με πίσυρα ή περιέχει πίσυρα (πιτυρώδης επιδερμίδα, απολέπιση, αλωπεκία, πιτυρώδες έκζεμα)

πληγούλα = μικρή πληγή

πλόσκα (η) = παραδοσιακό αντικείμενο και συγκεκριμένα ξύλινο δοχείο μεταφοράς νερού (πηγή: λαογραφικό μουσείο Πανεπιστημίου Ιωαννίνων)

πνέων-ουσα-ον = κυρίως στις φράσεις ο πνέων τα λοίσθια, τα μένεα, πυρ πνέον, η πνέουσα τα λοίσθια αγορά, το πνέον τα λοίσθια σύστημα, επίσης εκμετάλλευση τού πνέοντος ανέμου

ποδοκόμος = 1. ο πεντικιουρίστας, 2. αυτός που φροντίζει τις οπλές βοοειδών ή ίππων

ποδονάρι + ποδονάριο = κάλυμμα υποδημάτων που χρησιμοποιείται (π.χ. στα χειρουργεία) για την προστασία των χώρων από μεταφορά λάσπης ή μικροβίων γενικότερα

ποδοφιλία = η έλξη από τα πέλματα (στη σεξολογία)

ποδόφιλος = ο φετιχιστής ποδιών, πελμάτων

ποιών-ούσα-ούν = κυρίως στις φράσεις: 1. ο ποιών χρήση (χρεώνονται μόνον οι ποιούντες χρήση), 2. οι ποιούντες/ποιούσες την νήσσα)

πολίωση = (ιατρ.) πάθηση που συνίσταται σε τοπική απουσία μελανίνης και προκαλεί λεύκανση κάποιων τριχών του σώματος (π.χ. στο κεφάλι ή τα φρύδια) συνήθως εκ γενετής, αλλιώς αλμπινισμός

πολύαθλο (το) = αγώνισμα που αποτελείται από περισσότερα τού ενός επιμέρους αθλήματα

πολύγυνος-η-ο = (ζωολ.) για αρσενικά που έχουν πολλές θηλυκές συντρόφους (πολύγυνος φασιανός, πολύγυνες θαλάσσιες ενυδρίδες, πολύγυνα έντομα), ουσ. η πολυγυνία

πολύγαλος-η-ο = πολυλογάς, φλύαρος, λαλίστατος, πολυρρήμων (για άνθρωπο ή για στόμα ή για χείλη)

πολύλοβος-η-ο = που έχει πολλούς λοβούς (φυσιολογία: πολύλοβος πυρήνας, αρχιτεκτ. πολύλοβα τόξα, πολύλοβα βυζαντινά παράθυρα, πολύλοβες αψίδες)

πολύνησο = σύμπλεγμα νησιών ή βραχονησίδων

πολυοξύ = (χημ.) πολυηλεκτρολύτης **Λεξ.Ακ.Αθ. ΜΟΝΟ ΠΛΗΘ.!**

πολύπολο = 1. όρος φυσικής (σύστημα που περιλαμβάνει δύο ή περισσότερα ηλεκτρικά ή μαγνητικά δίπολα), 2. πλήθος πόλων π.χ. για περιφερειακή ή τουριστική ανάπτυξη μιας χώρας

πολυφοράω-ώ = φορά συχνά (δεν το πολυφόρεσες φέτος αυτό το παλτό, μην πολυφοράς αυτά τα παπούτσια για να τα έχεις για πιο επίσημα)

πόμη (η) = (βοταν.) σαρκώδης καρπός με πυρήνα, λέγεται και δρύπη

ποντ = παλιά μονάδα μέτρησης βάρους στη φυσική

πόρευση = η πλεύση, η ακολούθηση μιας πορείας, μιας διαδρομής (ο καθένας διαλέγει τη δική του πόρευση, αποχώρησε από την κυβέρνηση γιατί διαφωνούσε με την πόρευσή της, αυτοβιογραφία των εσωτερικών του πορεύσεων)

πορνόβιος-α-ο = αυτός που ένα σημαντικό μέρος τής ζωής του περιστρέφεται γύρω από το πορνό ή τα πορνεία

ποστίζ = ποστίς

ποτοπώλης = ο έμπορος ποτών, αυτός που έχει ποτοπωλείο

πουάρ = βεντουζάκι, φούσκα από καουτσούκ που έχει την ιδιότητα να ρουφάει και να εκτοξεύει υδάτινα μίγματα (π.χ. για κλύσμα ή πλύση αφτιών)

πουλάρα = θηλυκό του πουλαριού, νεαρή φοράδα

πουλίσιος-α-ο (και **πουλήσιος-α-ο**) = ο σχετικός ή ο παρόμοιος με πουλί (πουλίσιο γάλα, πουλίσιο ράμφος, ανθρώπινο κεφάλι με πουλίσιο σώμα)

πούλουδο = (κυρίως λογοτεχν.) λουλούδι, φυτό που καλλιεργείται για τα άνθη του

πουστίζω = (μόνο ενεστ. θέμα) πουστοφέρνω, η εν γένει συμπεριφορά μου θυμίζει τοιούτον

πράττων-ουσα-ον = αυτός που πράττει (σε λάθη δεν υποπίπτουν μόνον οι μη πράττοντες, στοιχεία ορθώς σκεπτόμενης και ορθώς πράττουσας πολιτείας)

πρήχτισσα = θηλυκό του πρήχτης, η εκνευριστική και ενοχλητική σε μία παρέα, η σπασαρχίδα

πρήχτρα = βλ. πρήχτισσα

πριτσάκι = πορδίτσα (του μωρού του ξέφυγε ένα πριτσάκι)

προέχω (σε όλα τα πρόσωπα!) = έχω μεγαλύτερη σημασία (εσύ προέχεις για μένα και όχι τα υλικά αγαθά)

προικισμός = το αποτέλεσμα τής παροχής προικισμάτων (ο προικισμός τού ανθρώπινου γένους με ελεύθερη βούληση, φυσικός-ζωδιακός προικισμός κάποιου)

προμηθής-ές = ο προνοητικός, αυτός που προβλέπει καταστάσεις (κυρ. στην έκφραση *ας είμαστε προμηθείς και όχι επιμηθείς*)

προολκέας = εξάρτημα ενός αρότρου που ρυθμίζει το πλάτος και το βάθος του οργώματος

προπύλιο = χημική ρίζα που υπάγεται στα αλκύλια (όπως μεθύλιο, αιθύλιο, κ.ά.)

προώστης = 1. ναυτικός όρος (ξύλινο μαδέρι που προστατεύει ένα πλοίο από πρόσκρουση στην προβλήτα), 2. αέριο που χρησιμεύει για την εξώθηση του προϊόντος στα σπρέι

πτέριο = (ανατομ.) η περιοχή τού κρανιακού θόλου όπου συναντώνται το μετωπιαίο, το βρεγματικό και το κροταφικό οστό με τη μεγάλη πτέρυγα τού σφηνοειδούς

πτερνικός-ή-ό = ο σχετικός με την πτέρνα (πτερνικός πόνος, πτερνική ανύψωση, πτερνική άκανθα, αύλακα, πτερνικό άλγος, βάδισμα, κ.τ.λ.)

πτωτικώς = προς τα κάτω, πτωτικά (η έλλειψη ζήτησης επηρέασε πτωτικώς τις τιμές)

πυαιμικός-ή-ό = (ιατρ.) ο σχετικός με πυαιμία (πυαιμικός τύπος οξείας οστεομυελίτιδας, πυαιμική εμβολή, πυαιμικό πνευμονικό απόστημα)

πυγικός-ή-ό = ο σχετικός με την πυγή (= τα οπίσθια) (πυγικός έρωτας, πυγική πληγή, πυγικό σύστημα)

πυοειδής-ές = (ιατρ.) που μοιάζει με πύον (πυοειδής φλεγμονή, έκκριση, πυοειδή πτύελα, υγρά)

πυρεστιά = η πυροστιά (σε πιο επίσημο λόγο)

πυρήνωση = γενικά ο σχηματισμός κάποιου πυρήνα, ειδικά λέγεται πυρήνωση η διαδικασία σχηματισμού φυσαλίδων στη μύρα, επίσης πυρήνωση της οστεοποίησης των αρθρώσεων

πυρολύω = (χημ.) προκαλώ πυρόλυση (πηγή θερμότητας που πυρολύει την εισερχόμενη βιομάζα)

πυρολύομαι = υφίσταμαι πυρόλυση

πυρόφυτος-η-ο = (φυτοκομ.) αυτός που αναπτύσσεται πολύ γρήγορα μετά από κάποια πυρκαγιά (πυρόφυτη βλάστηση, πυρόφυτα είδη)

ράγδην = ραγδαία, ταχέως, μέσα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα (η κατάσταση πρέπει να αλλάξει άρδην και ράγδην = ολοκληρωτικά και τάχιστα)

ραίνομαι = με ραίνουν (ο Επιτάφιος ραίνεται με άνθη, ράνθηκε)

ρακοπώλης = αυτός που πουλάει ρακή

ραλιάρης-α-ικο = χαρακτηρισμός ερασιτέχνη οδηγού που παριστάνει τον ραλίστα, χαρακτηρισμός κάποιου που έχει πάθος με το γρήγορο οδήγημα (το έκανες πολύ ραλιάρικο το αυτοκίνητο με αυτές τις αεροτομές)

ρεζίλικος-η-ο = ο εξευτελιστικός, ο ταπεινωτικός, αυτός που προκαλεί ντροπή για αυτό που είναι (ρεζίλικη εικόνα, ρεζίλικο κράτος)

ρεμπετάς = αυτός που του αρέσει να ακούει ή να παίζει ρεμπέτικα τραγούδια

ρεόφιλος-η-ο = (για ψάρια και γενικά για λιμνοποτάμιους οργανισμούς) αυτός που έχει προτίμηση σε νερά με ροή (π.χ. οι πέστροφες είναι ιδιαίτερα ρεόφιλες)

ριζοτομή = (ιατρ.) χειρουργική τομή ενός νωτιαίου νεύρου

ριναλγία = ο πόνος της μύτης

ρινόλιθος = (ιατρ.) εξόγκωμα στο ρουθούνι, ρινική πέτρα

ρινορραγώ = βγάζω αίμα από τη μύτη

ρινόφυμα = καλοήθης όγκος της μύτης

ρογχώδης-ες = αυτός που συνοδεύεται από ρόγχο, δηλαδή ήχο ροχαλητού ή βρασίματος στήθους (ρογχώδης ύπνος, ρογχώδης αναπνοή ενός κρυολογημένου)

ροδοφέγγει (γ' προσ. ενικού) = ξεπροβάλλει ο ήλιος με ρόδινο χρωματισμό (ροδόφεγγε η αυγή, ροδόφεξε το όραμα)

ροκαρία = 1. σύνολο φίλων της ροκ μουσικής (εγχώρια και ξένη ροκαρία), 2. παρέα από ροκάδες (πλάκωσε η ροκαρία), 3. ενασχόληση ή διασκέδαση με ροκ μουσική (το 'ριξαν στη ροκαρία)

ροκάρω = κινούμαι σε ρυθμούς ροκ, ξεδίνω με ροκ μουσική, ψυχαγωγώ-ούμαι με ροκ μουσική

ρολίνα = άλλη ονομασία τής ρουλέτας

ρυταγωγήση = η πράξη αυτού που ρυταγωγεί (βλ. ρήμα)

ρυταγωγώ = οδηγώ τον ίππο περπατώντας δίπλα του κρατώντας τον από το χαλινάρι

ρώγος (ο) χωρ. πληθ. = η ιδανική φυσική κατάσταση ενός εδάφους ενόψει καλλιέργειας (έδαφος στο ρώγο του, σε κατάσταση ρώγου, δηλαδή ούτε πολύ υγρό ούτε πολύ ξηρό)

ΓΡΑΜΜΑΤΑ Σ-Τ-Υ (93 ΛΗΜΜΑΤΑ)

σαλούν = μπαρ στην Άγρια Δύση, καθώς και απομίμηση τέτοιου μπαρ σε άλλα μέρη

σαπρόβιος-α-ο = όρος της επιστήμης των οικοσυστημάτων για οργανισμούς που τρέφονται με νεκρή οργανική ύλη (σαπρόβιοι οργανισμοί, μύκητες, σαπρόβια συστήματα, βακτηρίδια, παράσιτα)

σεΐζης = υπασπιστής Τούρκου αξιωματούχου

σειρίαση = (ιατρ.) βαριάς μορφής ηλίαιση, θερμοπληξία

σετάρισμα = η ενέργεια του σετάρω (βλ. ρήμα)

σετάρω-ομαι = 1. δημιουργώ σετ (αυτό το μπλουζάκι μπορείς να το σετάρεις με αυτό το παντελόνι, κανένα από αυτά τα ρούχα αυτά δεν σετάρεται με τη μπλε φούστα), 2. προσαρμόζω, ρυθμίζω (π.χ. ΗΥ, κινητό τηλέφωνο, κιθάρα κτλ)

σιάλωση = 1. το σάλιωμα πιο επίσημα (στα μυρηκαστικά η ήδη μασημένη τροφή δέχεται αναμάσηση και άφθονη σιάλωση), 2. σιαλαδένωση, δηλαδή διόγκωση των σιελογόνων αδένων

σιγοψήνω-ομαι = 1. ψήνω κάτι σε χαμηλή φωτιά, 2. μτφ. σιγοψήνουν τα μυαλά μας, το λαό κ.τ.λ.

σιδηρικός-ή-ό = (χημ.) ο σχετικός με το σίδηρο (σιδηρική ουσία, ένωση, σιδηρικός σίδηρος Fe²⁺, σιδηρικός καταλύτης, πυρήνας) **Λεξ.Ακ.Αθ. μόνο ουδ. (πληθ. και σπαν. ενικ.)**

σιέλωση = η τροφοδοσία της στοματικής κοιλότητας με σάλιο κατά τη μάσηση

σκανιάζω = 1.(με ενεργ. σημ.) κάνω κάποιον να ζηλεύει, να χολοσκάει, 2. (με παθ. σημ.) χολοσκάω

σκέλετον = χειμερινό ατομικό αγώνισμα με χρήση έλκηθρου

σκουρωπός-ή-ό = ο σκουρόχρωμος, αυτός που έχει σκούρα απόχρωση

σολανώδης-ες = χαρακτηρισμός λαχανικών και δένδρων (σολανώδεις καλλιέργειες, σολανώδη λαχανικά είναι οι τομάτες, οι μελιτζάνες και οι πιπεριές)

σολδίο = χρυσό νόμισμα στο Βυζάντιο που στη μία όψη έφερε τη μορφή της Παναγίας και στην άλλη την προτομή του αυτοκράτορα (τέτοια ήταν και τα κωνσταντινάτα)

σόρβος (ο) = (φυτολ.) η αγριοκυδωνιά, η πιο επίσημη ονομασία της σουρβιάς

σουδάρι = πλατύ κομμάτι υφάσματος, κεφαλόδεσμος, μαντήλι (με σουδάρια τύλιξαν το Χριστό κατά την ταφή του)

σουφιστής = ο οπαδός του σουφισμού, μιας μυστικιστικής μορφής του Ισλάμ

σοφίζω = (κυρίως σε εκκλησιαστικές εκφράσεις) προσδίδω σε κάποιον σοφία (η νηστεία σοφίζει τους νομοθέτες, η χάρη του Θεού ας σοφίσει το νου σου)

σπαθίδα = 1. κοχλιάριο, σπάτουλα (ανάδευση με σπαθίδα), 2. χειρουργική σπαθίδα

σπιτόβιος-α-ο = αυτός που περνά πολλές ώρες μέσα στο σπίτι του και ελάχιστες έξω από αυτό (για άνθρωπο ή κατοικίδιο)

σπορώδης-ες = ένσπερμος, αυτός που περιέχει σπόρους (σπορώδη φρούτα, σπορώδεις καρποί)

σπρωχτά = 1. με σπρώξιμο, με παρακίνηση, χωρίς να το επιδιώκει ιδιαίτερα (έφτασε σπρωχτά σε αυτή τη θέση, σπρωχτά τη μετέφεραν την ντουλάπα)

στακάτος-η-ο = σταθερός και αποτελούμενος από επάλληλα κοφτά μέρη (στακάτος ήχος, ρυθμός, βηματισμός, στακάτη γραφή, φωνή, πενιά, αφήγηση, κιθάρα, στακάτο κείμενο, τέμπο, στακάτα λόγια)

σταχτωπός-ή-ό = αυτός που έχει την απόχρωση του γκρίζου της στάχτης, ο υπόφαιος (σταχτωπός φλοιός, σταχτωπές κηλίδες, σταχτωπό τρίχωμα, έδαφος)

στεγάδι = ενδιάμεσος μεταβατικός χώρος (στεγασμένη αυλή) μεταξύ διαμερίσματος και εξωτερικού χώρου που αποτελεί χαρακτηριστικό αρχιτεκτονικό στοιχείο στην Κέα

στεγνωτής = μηχανήμα συνήθως μικρού μεγέθους για στέγνωμα χεριών, μαλλιών, νυχιών, αλλά και λαχανικών κτλ (αυτόματος στεγνωτής, θερμού αέρα, ατμού)

στροβιλός-ή-ό = όρος στη φυσική: στροβιλή ροή (όταν τα κινούμενα σωματίδια του ρευστού ιδιοπεριστρέφονται ταυτόχρονα), στροβιλιά πεδία

στυλίδα = κιονίσκος απομεινάρει αρχαίας εποχής

συνασκώ = ασκώ από κοινού (χωρισμένοι γονείς συνασκούν τη γονική μέριμνα)

συνεκτίω = 1. εκτίω από κοινού με άλλον (ο Α και ο Β συνεκτίουν τις ποινές τους), 2. εκτίω ταυτόχρονα περισσότερες από μία μία ποινές (συνεκτίζει τις τρεις ποινές του)

συνεπαφή = 1. όρος στη φυσική (γωνία συνεπαφής σε διαβρεχόμενες επιφάνειες), 2. η αμοιβαία επαφή (π.χ. ανθρώπου και φύσης)

συνθεατής = ο θεατής που παρακολουθεί ταυτόχρονα την ίδια παράσταση με κάποιον άλλον (ο επίμονος βήχας μου ενοχλούσε τους συνθεατές μου)

σύννοια (χωρ. πληθ.) = η ανησυχία, η βαθιά σκέψη, η περισυλλογή

σύντμημα = (όρος γλωσσολογίας και φωνολογίας) αυτό που προκύπτει από μία σύντμηση (δημιουργία αποκομμάτων και συντμημάτων)

σύσκατος-η-ο = πασαλειμμένος με κόπρανα, βουτηγμένος σε βούρκο, γεμάτος σκατά (άλλαξε το μωρό γιατί είναι σύσκατο εδώ και ώρα, αυτός ο σύσκατος θα γίνει αρχηγός; σύσκατη εμφάνιση)

σφυγμώδης-ες = 1. (ιατρ.) ο συνοδευόμενος από έντονους σφυγμούς (σφυγμώδης κεφαλαλγία, σφυγμώδες άλγος), 2. (βιολ.) το σφυγμώδες κενοτόπιο

σωμίτης = (βιολ.) άλλη ονομασία για το μεταμερές, δηλαδή τμήμα σώματος κατά τη φάση της διαμόρφωσης των οστών ενός εμβρύου

ταμπάρο = το χοντρό πανωφόρι (στη δυτική και κυρίως στη νησιωτική δυτική Ελλάδα)

τανκίνι = ολόσωμο μαγικό

ταχύποδος -η-ο = γοργοπόδαρος

τεξανικός-ή-ό = ο σχετικός με το Τέξας της Αμερικής (τεξανικός λαός, τεξανικός φράκτης, τεξανικές ρίζες, τεξανικές αρχές, τεξανικό γούστο, μπαρ)

τζιβάννα (η) = το χάρτινο φίλτρο στα τσιγαριλίκια

τηγανίλα = η (άσχημη) μυρωδιά σε κάποια κουζίνα μετά από τηγάνισμα

τηκόμενος-η-ο = που τήκεται (τηκόμενος πάγος, τηκόμενες ασφάλειες, τηκόμενα κεριά)

τηρήτρια = 1. αυτή που τηρεί, δηλαδή σέβεται, κάτι (τηρήτρια των νόμων), 2. αυτή που επιμελείται κάτι (τηρήτρια ενός αρχείου, της αλληλογραφίας κ.τ.λ.)

τμητικός-ή-ό = κοπτικός, σχετικός με τομή (τμητική θραύση, τμητικό εργαλείο)

-τονος (με αριθμητικό πρόθημα) = 1) για βάρος σε τόνους (οκτάτονο φορτηγό), 2) στη μουσική (εξάτονη κλίμακα)

τρίποντος-η-ο = ο σχετικός με τρεις πόντους (τρίποντο καλάθι στο μπάσκετ, τρίποντος σουτέρ, τρίποντη καταιγίδα, εκτέλεση, παράσταση, τρίποντη νίκη στο βόλεϊ)

τριτάκι = μαθητής της Γ' τάξης, συνήθως δημοτικού, όπως τον αποκαλείται από μεγαλύτερα παιδιά

τριτάρης = ο καλλιεργητής χωραφιού που αμείβεται με το 1/3 της παραγωγής (όπως ο μισακάρης με το 1/2)

τρίψαλμο = (εκκλησ.) τρεις συνεχόμενοι ψαλμοί

τρολάρισμα = σειρά προκλητικών ενεργειών που αποσκοπούν στο να εκνευρίσουν κάποιον ή κάποιους

τρωκτικός-ή-ό = κάποιος άνθρωπος ή κάποιο σύνολο που παρουσιάζει στοιχεία τρωκτικού (τρωκτική κοινωνία), ή κυριολ. κάποιο ζώο (τρωκτικός σκύλος, ποντικός) **λεξ. Ακαδ. Αθ. μόνο ουδ.**

τσερνίκι = οξύπρυμνο πλοiάριο παλαιότερων εποχών που εξαφανίστηκε από τις ελληνικές θάλασσες περί το 1940

τσιπάρω-ομαι = τοποθετώ ηλεκτρονική σήμανση (τσιπάρω ένα κατοικίδιο, μία συσκευή)

τσορίθο (ακλ) = είδος αλλαντικού που φτιάχνεται κυρίως στην Ισπανία

τσουλητά (επίρρ.) = με τσούλημα, τσουλώντας (τσουλητά πήγαν το αμάξι στο συνεργείο)

τσούσκα (η) = είδος καυτερής πιπεριάς

υαλόμαζα = γυαλί που έχει υποστεί επεξεργασία πάνω στην αρχική υγρή μορφή του (κόσμημα από υαλόμαζα, χάντρες υαλόμαζας, διακόσμηση με ένθετες υαλόμαζες)

υβρίδωμα = (όρος της μοριακής βιολογίας) κύτταρο που προκύπτει από τη συνένωση ενός λεμφοκυττάρου και ενός μυελώματος

υβώδης-ες = καμπουριαστός (υβώδης μύτη, υβώδεις παρυφές, υβώδες σιτάρι, υβώδες περίγραμμα)

υδατικός = από πλευράς ύδατος (υδατικός κορεσμένο έδαφος, υδατικός καταπονημένα φυτά, υδατικός διαλυτή ουσία)

υδράμνιο (το) = ασθένεια της κύησης κατά την οποία μαζεύεται πολύ αμνιακό υγρό γύρω από το έμβρυο

υδρόζωο = ζώο που ζει στο αλμυρό νερό, όπως η μέδουσα

υδρόλυμα = προϊόν υδρόλυσης (υδρόλυμα με άρωμα λεμονιού, λεβάντας, πεύκου κ.τ.λ.)

υδρόνιο = βλ. οξόνιο (ισοδύναμος όρος)

υδρονόμος = ονομαζόταν έτσι ο υπεύθυνος επί θεμάτων ύδρευσης σε κάποια περιοχή, επίσης υδρονομέας

υλικώς = από πλευράς υλικών αγαθών (ωφελήθηκε υλικώς, πλουτίσαμε υλικώς και χρεοκοπήσαμε πνευματικώς)

ύνιδα = ένα από τα οστά του ανθρώπινου κρανίου (στην περιοχή της μύτης)

υπεραπλός-ή-ό = ο υπερβολικά απλός (υπεραπλός υπολογισμός, υπεραπλή κατασκευή, υπεραπλό ντύσιμο)

υπερατού = το ανώτερο ατού, π.χ. κάποιο τραπουλόχαρτο που κερδίζει όλα τα άλλα

υπεροξύς-εία-ύ = 1. πολύ οξύς, ως ιατρικός κυρίως όρος για κάτι που τείνει προς χρόνια κατάσταση (υπεροξεία νόσος), 2. (χημ.) τα υπεροξέα είναι ομάδα ενώσεων, υπεροξύς χαρακτήρας χημικού δεσμού

υπερχώρος = 1. εντυπωσιακά μεγάλος χώρος κυρίως για εκθέσεις προϊόντων (υπερχώρος τεχνολογίας, παραμυθιού, κ.τ.λ.), 2. χώρος πολλών διαστάσεων στα μαθηματικά

υποδεής-ές = χαμηλού επιπέδου, χαμηλής αξίας, δευτεροκλασάτος (υποδεής τάξη, θέση, συμπεριφορά, υποδεές πανεπιστήμιο, κείμενο, μαγαζί)

υπόκοιλος-η-ο = σκαφοειδής, ελαφρώς κοίλος, με επιφάνεια ανάμεσα στην επίπεδη και την εμφανώς κοίλη (το οστό της ωμοπλάτης είναι υπόκοιλο)

υπόκυρτος-η-ο = ο ελαφρώς κυρτός, αυτός που έχει επιφάνεια ανάμεσα στην επίπεδη και την εμφανώς κυρτή (ο πυθμένας του δοχείου είναι υπόκυρτος για να διευκολύνει το άδειασμα τού νερού)

υπόμετρο (και υπομέτρο) = μέρος κάποιου γενικότερου μέτρου ή προγράμματος, π.χ. σχετικού με αγροτικές καλλιέργειες

υποξικός-ή-ό = (χημ.) ο περιέχων μειωμένη ποσότητα οξυγόνου (υποξικός μόλυβδος, όγκος, υποξική εγκεφαλοπάθεια)

υποπλοκή = δευτερεύον θέμα που εκτυλίσσεται εν μέσω της κύριας πλοκής ενός σεναρίου

υπόπυκνος-η-ο = αραιός σε σχέση με τη μέση πυκνότητα (υπόπυκνες περιοχές μέσα στη μάζα ενός υλικού)

υπόρριζο = (μαθηματικός όρος) η αλγεβρική παράσταση που εμφανίζεται κάτω από το σύμβολο της ρίζας

υπορροή = (μουσ.) σύμβολο της βυζαντινής σημειογραφίας

υπόσαγμα = σαμαροκούτι, ύφασμα που μπαίνει κάτω από το σαμάρι (σάγμα)

υποτελώς = με υποτέλεια (φέρεται περήφανα και όχι υποτελώς, το αποδέχτηκε υποτελώς)

υπούλως = με ύπουλο τρόπο (δρούσε υπούλως και αδιαφανώς, υπούλως και κρυφίως, υπούλως και δολίως, εξελίσσεται υπούλως)

υποφλοιός = 1. (ατομ. φυσ.) η υποστοιβάδα στις τροχιές των ηλεκτρονίων, 2. (ανατομία) εσωτερικά τμήματα του ανθρώπινου εγκεφάλου

υπόφως (μόνον ενικός) = το χαμηλό φως, ο αμυδρός φωτισμός, το μισοσκόταδο

υπόχρωμα = άτονο ή ηθελημένα ατόνιστο χρώμα, διακριτικό συμπληρωματικό χρώμα κάτω από το κυρίως χρώμα

υποώριμος-η-ο = 1. προστάδιο της ωρίμανσης (υποώριμα βερίκοκα, υποώριμα ιζήματα), 2. όρος στην οδοντιατρική (υποώριμος τύπος/υποώριμη μορφή ατελούς αδαμαντινογένεσης)

υπτίαση = το ξάπλωμα, η περιέλευση σε ύπτια στάση

υψίνους-ουν = αυτός που έχει υψηλό φρόνημα (υψίνους νηστευτής, μελωδός)

υψίτονος-η-ο = χαρακτηρισμός οξέος ήχου ή οξείας φωνής (υψίτονο κλάμα, υψίτονη κραυγή, υψίτονος συντονισμός)

ΓΡΑΜΜΑΤΑ Φ-Χ-Ψ-Ω (76 ΛΗΜΜΑΤΑ)

φαιακικός-ή-ό = ο σχετικός με τους Φαίκαες (φαιακική πρωτεύουσα, κοινωνία, ναυτιλία, φαιακικό πλοίο)

φακιδωτός-ή-ό = αυτός που έχει φακίδες (φακιδωτή μύτη, οι κάτασπροι και φακιδωτοί βόρειοι Ευρωπαίοι)

φακόλυση = (ιατρ.) μικροχειρουργική μέθοδος αποκατάστασης του καταρράκτη στα μάτια

φακωτός-ή-ό = χαρακτηρισμός παραδοσιακής φορεσιάς ή παραδοσιακού υφαντού λόγω ύφανσης με φακοειδείς προεξοχές (φακωτό τραπεζομάντηλο, φακωτή μαντήλα)

φαρδίσι = παλιό αγγλικό νόμισμα ισοδύναμο τότε με το 1/4 της πέννας

φάρσωμα = τσατμάς, ξύλινη επένδυση, χώρισμα με σανίδες (σε παραδοσιακούς οικισμούς)

φατσική = η σχετική με τη φάτσα (μόνο στη φράση φατσική ομοιότητα)

φειδωλία = η ιδιότητα του φειδωλού, η τσιγκουνιά, ο αρνητισμός στο ξόδεμα χρημάτων **ΜΟΝΟ ΣΤΟΝ ΕΝΙΚΟ ΟΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ**

φερέπονος-η-ο = 1. αυτός που συνοδεύεται από κόπο, που είναι προϊόν κόπου (φερέπονη προσπάθεια, γνώση), 2. ο ανθεκτικός στον κόπο, στωικός (φερέπονα μουλάρια, φερέπονο φρόνημα, φερέπονοι μαραθωνοδρόμοι, κ.ά.)

φθοριώδης-ες = χημ. όρος (φθοριώδες οξύ)

φιλάρετος-η-ο = ενάρετος, ο δεμένος με τις λεγόμενες χριστιανικές αρετές (γεννήθηκε από φιλάρετους και φιλάγαθους γονείς, φιλάρετος βίος, φιλάρετη ομήγυρις, προσπάθεια)

φιλάρω-ομαι = (στην κομμωτική) δημιουργώ πολλά επίπεδα στο μαλλί, κάνω φιλάρισμα

φιλήκοος-η-ο = 1. αυτός που ακούει προσεκτικά τους άλλους όταν λένε τον καημό τους ή κάτι γενικώς, 2. με αρνητική σημασία: ο προδότης (φιλήκοος των ξένων, φιλήκοη ηγεσία)

φιληκοΐα = η ιδιότητα του φιλήκοου

φιλόψυχος-η-ο = (κυρίως εκκλησ.) αυτός που αγαπά τις ψυχές (ο φιλόανθρωπος και φιλόψυχος Θεός, φιλόψυχη καρδιά)

φιξάκι = 1. είδος ποδηλάτου, 2. μικρή ποσότητα δόσης ναρκωτικού

φλέβωση = 1.(βιολ.) η έντονη παρουσία φλεβών (περιοχές με πυκνή φλέβωση, δικτυωτή φλέβωση), 2.(πετρογραφία) προεξοχή σε επιφάνεια, πτύχωση (μάρμαρο με φλεβώσεις, κόσμημα με φλεβώσεις)

φολακίνη = η βιταμίνη B9

φολασίνη = η βιταμίνη B9

φολιδώδης-ες = καλυμμένος με φολίδες, φολιδωτός

φολίδωση = 1. (δερματολογία) η απολέπιση (φολίδωση του μετώπου, της επιδερμίδας), 2. (ορυκτολογία) η κάθε είδους επίπεδη υφή σε πέτρωμα

φόρτισμα = η διαδικασία φορτίσεως (συνήθως μιας επαναφορτιζόμενης μπαταρίας), το γέμισμα

φρακτικός-ή-ό = ο σχετικός με κάποιο φράξιμο (φρακτικός ρόλος μεμβράνης, φρακτική άπνοια, πνευμονοπάθεια)

φραχτός-ή-ό = ο εκ κατασκευής ή εκ φύσεως μόνιμα φραγμένος (φραχτός γιακάς, φραχτό πουλόβερ, φραχτή γούνα, φραχτή ουρά, το φραχτό κέλυφος του σκαντζόχοιρου)

φρίκι = ονομασία συγκεκριμένης ποινής στο ποδόσφαιρο καθώς και του τρόπου εκτέλεσής της

φρίσμπι = παιχνίδι ρίψης ενός ειδικού δίσκου

φτσέλα = μικρό παραδοσιακό ξύλινο παγούρι

φυματώδης-ες = 1. όρος σε φυτολογία (ασκόφυλλο το φυματώδες), 2. όρος σε ιατρική (φυματώδης λύκος, φυματώδης μηνιγγίτιδα, απόφυση, φυματώδεις αλλοιώσεις, φυματώδες αιμαγγείωμα)

φυσώδης-ες = 1. (ιατρ.) αυτός που προκαλεί αέρια στα έντερα (φυσώδης δυσπεψία, φυσώδεις ιδιότητες μελισσόχορτου, φυσώδες όσπριο), 2. (φυτολ.) λαβέλια η φυσώδης

φωνολόγος = αυτός που μελετά και περιγράφει επιστημονικά την εκφορά των φθόγγων καθώς και άλλα στοιχεία ομιλίας κατά λαό ή κατά κάποιαν άλλη κατηγοριοποίηση ανθρώπων

φωτόφοβος-η-ο = αυτός που αποφεύγει το φως του ήλιου (φωτόφοβα σκουλήκια) ή μτφ. της δημοσιότητας (φωτόφοβος καλλιτέχνης) αντ. φωτόφιλος

χαβαϊκός-ή-ό = ο αναφερόμενος στη νήσο Χαβάη (χαβαϊκός τύπος ηφαιστείου, χαβαϊκό προσωνύμιο, χαβαϊκή γλώσσα)

χάλικας = (γεν. χάλικα και χάλικος) το χαλίκι σε πιο επίσημη επιστημονική ορολογία (περιεκτικότητα εδάφους σε χάλικες, μίγματα άμμου και χαλίκων, κοκκομετρική ανάλυση χαλίκων, λατομεία χάλικος, κάτι έχει μέγεθος χάλικος)

χαλκαδιό = χώρος επεξεργασίας χαλκού σε παλαιότερες μονές, σιδηρουργείο

χαρχάλι = περιδέριο, περιλαίμιο

χασμάδα = η σχισμή, το ενδιάμεσο κενό, ένα μικρό άνοιγμα (χασμάδα ανάμεσα στα παραθυρόφυλλα, χασμάδες στις πλαγιές του βουνού)

χάφτης = 1. ο ευκολόπιστος, ο αφελής, 2. άλλη ονομασία για το ψάρι σκορπίνα

χειλωση = 1. (ιατρ.) φλεγμονή στις γωνίες του στόματος, 2. φωνολογικό φαινόμενο αλλοίωσης εκφοράς φωνηέντων υπό την επίδραση γειτονικών χειλικών συμφώνων

χειμάζω = 1. περνώ το χειμώνα μου (στον τόπο αυτό χειμάζουν 1000 είδη πουλιών, καλοκαίριασε κι αυτοί ακόμα χειμάζουν), 2. (μτφ.) βρίσκομαι σε κατάσταση στασιμότητας ή απραξίας (κεφάλαια που χειμάζουν, θέματα που χειμάζουν)

χηλίωση = 1. απομετάλλωση, απομάκρυνση των βαρέων μετάλλων από τον ανθρώπινο οργανισμό, 2. χήλωση, δηλαδή σύμπλεξη

χηρεμένος-η-ο = που έχει χηρέψει

χλέμπα = η πλέμπα, ο λαουτζίκος

χλωρίαση = νόσος των φύλλων των φυτών, λέγεται και χλώρωση

χλωριώδης-ες = χημικός όρος (χλωριώδες οξύ, νάτριο κ.ά.)

χνοασμός = η ανάπτυξη χνουδιού

χνοτίλα = η ενοχλητική μυρωδιά του χνότου

χνώδης-ες = χνουδωτός (σε επίσημη επιστημονική ορολογία)

χνωτίλα = βλ. χνοτίλα

χολώδης-ες = 1. ο όμοιος με χολή ως προς την υφή ή το χρώμα (χολώδης έμετος, χολώδες υγρό, περιεχόμενο), 2. ο γεμάτος οργή (χολώδης σχολιασμός, χολώδης κριτική)

χονδρώδης-ες = ο αποτελούμενος από χόνδρο (χονδρώδης ιστός, χονδρώδες στέρνο, ψάρι, πτερύγιο ψαριού)

χόνδρωση = (ιατρ.) πάθηση του αυχένα, της πλάτης, της σπονδυλικής στήλης, των αρθρώσεων, του αστραγάλου κ.τ.λ.)

χόρδωμα = (ιατρ.) σπάνια καλοήθης νεοπλασία των οστών

χρεόλυση = λογιστικός όρος (χρεόλυση δανείου, εμπορικής εύνοιας, αναβαλλόμενου εσόδου, προπληρωμών)

χρεώλυση = βλ. χρεόλυση

χυλουρία = (ιατρ.) η απέκκριση χυλού στα ούρα

χύμευση = η ανάμιξη διαφόρων υλών, ιδεών ή γενικώς οντοτήτων (χύμευση οργανικών υγρών, χύμευση του ασυνήθιστου με το τυπικό, χύμευση λογοτεχνίας και θεάτρου)

χυμευτής = ο εμπειρικός χημικός (από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα) που πειραματίζεται με ανάμιξη υλικών

χυμοσίνη = ένζυμο που περιέχεται στην πυτιά και έχει την ιδιότητα να πήζει το γάλα

χύμωση = (όρος στην οφθαλμολογία) οίδημα του επιπεφυκότος

χύσι = (χυδ.) το ανδρικό σπέρμα

χυτευτός-ή-ό = αυτός που αποτελεί προϊόν χυτεύσεως (χυτευτή βάση, χυτευτά κράματα, χυτευτοί φακοί)

χυτήρας = φουσερό, καλούπι, μηχανισμός χύτευσης μετάλλων (χυτήρας σιδήρου)

ψάμμωμα = (ιατρ.) όγκος του οφθαλμικού κόγχου που περιέχει ψάμμο

ψεκαστής = 1. το άτομο που πραγματοποιεί ψεκασμό, 2. ο ψεκαστήρας, το μηχάνημα που ψεκάζει (ψεκαστής χειρός)

ψηνόμενος-η-ο = που ψήνεται (ψηνόμενος πηλός, ψηνόμενα σκεύη, υλικά, μίγματα)

ψητοπώλης = αυτός που διατηρεί ψητοπωλείο

ψίκι = η γαμήλια πομπή (ψίκι του γαμπρού, ψίκι της νύφης) σε παραδοσιακούς γάμους

ψιλλολόγος = σχολαστικός, λεπτολόγος, τελειομανής

ψωμοθήκη = ψωμιέρα

ωολογία = επιστημονικός κλάδος με αντικείμενο τη μελέτη του σχηματισμού και της συστάσεως των αβγών **KAMIA ANAΦΟΡΑ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ**

ωοφαγία = η διατροφή με αυγά

ωοφάγος = ο διατρεφόμενος με αυγά

ωριαίως = ανά ώρα (παρέχει χ κυβικά μέτρα νερού ωριαίως, άρα ημερησίως τόσα, καταναλώνει χ βατ ωριαίως, αμείβεται με χ ευρώ ωριαίως)

ωτογενής-ές = ιατρικός όρος σχετικός με κάτι που προέρχεται από τα ώτα (ωτογενής ίλιγγος, ωτογενής μηνιγγίτιδα, ωτογενές απόστημα)

ωχράδα = η ωχρή όψη

ωχρολίνη = φυτική ουσία που περιέχεται κυρίως στο σέλινο και έχει ευεργετικές επιδράσεις στον εγκέφαλο

ΛΕΞΕΙΣ ΑΠΟ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ (35)

βρισκόταν εν **αμύνη**
προς **άρσιν** τυχόν παρεξηγήσεως
προς τι ο **γέλωτας**;
κατά **δήλωσιν** τίμιος, άθεος, οπαδός κ.τ.λ.
όλα **έβησαν** καλώς
το θέμα συζητήθηκε εν **εκτάσει** **ΠΑΙΖΕΙ ΗΔΗ**
τα **εμά** εμά και τα σα εμά
δανείστηκε επ' **ενεχύρω**
ιδίοις **εξόδοις** η επισκευή
επόμενον είναι
η ομόνοια **ερείδει**, η διχόνοια ερείπει
η ομόνοια ερείδει, η διχόνοια **ερείπει**
εφιστάται η προσοχή (**εφιστάτο, επεστήθη, επιστήθηκε, έχει επιστηθεί**) μόνο
γ' ενικό
έχειν καλώς, έλαβε το "καλώς **έχειν**"
την προδοσίαν πολλοί **ηγάπησαν**, τον προδότην ουδείς (κατά το "τον πλούτον
πολλοί **εμίσησαν**, την δόξαν ουδείς")
βρισκόταν εν **κινδύνω**
το σιγάν κρείττον του **λαλείν**
μεσουσών των εορτών
όνος εν **μύροις**
οι κατά **νόμον** συνέπειες, ενήργησαν κατά **νόμον**
κατ' **όγκον** (περιεκτικότητα μίγματος, εκμετάλλευση οικοπέδου)
ανθρώπων έκαστος δύο **πήρας** φέρει (η πήρα = το σακί)
παρά τω **πλευρώ** του υποψηφίου δημάρχου
η εν **πολλαίς** αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή
την **προδοσίαν** πολλοί ηγάπησαν, τον προδότην ουδείς
την προδοσίαν πολλοί ηγάπησαν, τον **προδότην** ουδείς
το **σιγάν** κρείττον του λαλείν
η ιστορία εν **συνόψει**
δίκαιος και άδικος εν **ταυτώ** συνάμα
συμβολή κυμάτων εν **φάσει** (φυσικές επιστήμες)
θεία **χάριτι** θα εκπληροί τα ιερατικά του καθήκοντα
απαγορεύεται η επί **χρήματι** μεταφορά επιβατών με ΙΧ